

Täysistunto

Keskiviikko 18.12.2019 klo 10.00—1.00

3.6. Pääluokka 33 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt esitellään sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alaa koskeva pääluokka 33.

Pääluokan yleiskeskusteluun varataan tässä yhteydessä 1 tunti ja 15 minuuttia.

Keskustelu

12.02 **Tarja Filatov sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti esittely tästä pääluokan alasta.

Pääluokan loppusumma on 14,9 miljardia, ja se on itse asiassa 138 miljoonaa vähemmän kuin kuluvana vuonna. Ja syy tähän on positiivinen: koska työllisyys on parantunut, niin meidän työttömyysturvamenot ovat alentuneet. Toinen syy liittyy työnantajan sairausvakuutusmaksuun. Tästä huolimatta budjetissa on olemassa lisäykset muun muassa yksinhuoltajakorotukseen, toimeentulotuen yksinhuoltajan perusosaan tehty tasokorotukset, takuu- ja kansaneläkkeen korotukset ja työmarkkinatuen korotus ja tämän tyypisiä sosiaaliturvan etuuksien parantamisia. Kannattaa muistaa, kun katsoo tätä loppusummaa, että itse asiassa peruspalvelupuolen rahoituksesta valtaosa tulee kuntien puolelta ja se sisältyy valtiovarainministeriön pääluokkaan ja siellä kyse on noin 7,1 miljardista eurosta. Eli tämä suhteuttaa näiden budjettien ja pääluokkien kokoja.

Keskityn vain niihin muutoksiin, joita valiokunta teki tämän budjettikäsittelyn aikana, koska muuten aika ei riitä. Ensimmäinen niistä on sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot. Siinä kyse on lisäyksestä, joka on tehty Istanbulin sopimuksen toimeenpanoon liittyen. Tällainen elin kuin GREVIO, joka on Euroopan neuvoston arviointielin siitä, miten sopimuksia pannaan täytäntöön, on huomauttanut Suomea siitä, että meillä ei ole sopimuksen edellyttämää pysyvää koordinaatio-, arviointi- ja toimeenpanoelintä. Nyt valiokunta on varannut tähän rahoituksen sillä tavalla, että sitä voidaan lähteä rakentamaan, ja tämän summan suuruus on 300 000 euroa.

Valiokunta kiinnitti huomiota kansallisten sähköisten asiakastietojärjestelmien merkitykseen ja siihen, että niitä pitää kehittää, koska tiedolla johtaminen on merkityksellistä. Jos ajattelemme vaikkapa sote-uudistusta, niin on äärimmäisen tärkeää, että meidän tietojärjestelmämme ovat timmissä kunnossa, ja sitä kautta voidaan saada paitsi parempaa palvelua myös kustannussäästöjä.

Toinen asia, jonka valiokunta nosti tärkeänä esiin, liittyy Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintaan. Me kaikki tiedämme, että esimerkiksi vanhustenhuollosta on tullut paljon enemmän valituksia kuin aiemmin. Tämä taas vaikuttaa valvontapuolella siihen, että tarvitaan enemmän valvontaresursseja. Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että tämän resurssin riittävyyttä seurataan ja arvioidaan, ja mahdollisesti sitten lisäbudjetissa myös reagoidaan siihen, jos valvonnan resurssit ovat puutteelliset.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

Tutkimus- ja kehittämistoiminta oli yksi tärkeä kohta, jossa itse asiassa valiokunnan viesti hallitukselle on se, että meidän on selkiytettävä tätä rahoitusjärjestelmää, koska meillä nyt täällä tutkimuspuolella iso osa rahoituksesta tulee kunnilta, ja jos siirrytään maakunnalliseen sote-järjestelmään, niin on riskinä se, että rahoitus pienenee. Ja tuo rahoitus on, ikävä kyllä, 20 vuoden ajan pienentynyt, ja sen vuoksi se ei ainakaan tästä saa mennä alas-päin vaan tavoitteen pitää olla enemmänkin ylöspäin. Sillä, että meillä tutkimus toimii ja meillä terveydenhuollossa kehitetään uusia innovaatioita ja käytetään viimeisintä tutkimustietoa, me saamme paitsi ihmisille parempaa hoivaa myös kustannussäästöjä.

Hoitotyön tutkimukseen tämän kohdan sisällä valiokunta lisäsi 100 000 euroa, joka liittyy lähinnä siihen, että kun Hotus tekee hoitotyön suosituksia ja siellä edellytetään, että ne ruotsinnetaan, niin tähän ei ollut varattu rahaa. Toivomme, että tätä Hotus ei joudu ikään kuin ottamaan sitä kautta sisältänsä, että näitä hoitotyön suosituksia tehtäisiin vähemmän tai niiden toimet keskeytyisivät.

Erityishankkeena valiokunta lisäsi rahaa ruoka-apuun. Sitä ei liene tarvitse tässä salissa selittää. Summa on 1,2 miljoonaa, ja toivomus on se, että tästä tulee pysyvä käytäntö, eikä olisi niin, että eduskunta aina sitten tässä joulun alla miettii, miten se asia rahoitetaan.

Päihteitä käyttävien äitien palveluihin hallitus oli varannut talousarvioesityksessä 1,5 miljoonaa, ja tähän valiokunta lisäsi vielä 200 000, koska se on myös äärimmäisen tärkeä toimi. Uskon, että sen sisältöä ei tarvitse tälle salille avata vaan se ymmärretään kertomattakin.

Keliaakikkojen ruokavaliokorvaus poistettiin 2016, ja tässä valiokunta ottaa kantaa sen puolesta, että pidetään tärkeänä, että mahdollisuudet ruokavaliokorvauksen palauttamiseen selvitetään. Valiokunta kiirehtii tätä selvitystä ja on siitä tehnyt lausumankin.

Sitten rintamamieslisät: Sitäkään en avaa enempää, koska se on ollut eduskunnan yhteinen tahto, eli täällä mennään huomattavasti parempaan suuntaan. Kyse on puolisoiden haitta-asteiden yhdenmukaistamisesta mutta myös kuntoutuksen parantamisesta muilta osin. Hallitus toi täydentävässä esityksessä aika ison summan lisää näiden rintamamiesten palveluihin, ja se johtuu siitä, että kustannukset kunnille ovat olleet suuremmat kuin on arvioitu.

Ehkä vielä YTHS:stä hyvin lyhyesti: siinä valiokunta laittoi tällöin niin sanottua sil-tarahoitusta 1,4 miljoonaa, joka liittyy siihen, että ammattikorkeakoululaiset tulevat opiskelijoiden terveydenhuollon sisälle mukaan.

Kello näyttää jo yliaikaa, mutta vielä ehkä lyhyesti se, että hoiva-alalla on ollut pulaa ruotsinkielisistä työntekijöistä ja pääkaupunkiseudulle valiokunta lisäsi resurssia, jotta osaava kielitaito voidaan sillä puolella turvata. Lääkehuollon tiekarttaan valiokunta lisäsi niin ollen 300 000 euroa, [Puhemies koputtaa] ja sillä halutaan kiirehtiä tämän liikkeelle lähtöä. Lisäksi turvakotitoimintaan tuli miljoonan lisäresurssi, koska olemme jäljessä siitä tavoitteesta tai suosituksesta, mitä tällä puolella pitäisi olla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset, edustaja Filatov. Sitten ministeri Pekonen.

12.08 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvio edistää hallitusohjelman sosiaalisen kestävyys tavoitteita. Toimeentulon turva ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut tuottavat hyvinvointia ja myöskin luottamusta siihen, että jokaisesta pidetään huolta. Me haluamme, että kaikki pysyvät mukana.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

Talousarvioesitys parantaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevien toimeentuloa. Tämä näkyy muun muassa perusturvan, pientä eläkettä saavien eläkkeiden, lapsilisien yksinhuoltajakorotuksen, elatustuen ja rintamalisän korotuksissa. Vuoden 2020 alusta alkaen kansaneläkkeen täyttä määrää korotetaan 34 eurolla ja takuueläkkeen täyttä määrää 50 eurolla kuukaudessa. Perusturvaan eli työttömyysturvan peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen, vähimmäismääräiseen kuntoutusrahaan sekä sairaus- ja vanhempainpäivärahoihin tehdään 20 euron korotus. Yksinhuoltajille tarkoitettu lapsilisäkorotus sekä neljänneistä ja sitä seuraavista lapsista maksettava lapsilisä nousevat 10 eurolla. Samalla yksinhuoltajan perusosan korotusta toimeentulotukea nostetaan noin 20 eurolla, jotta lapsilisän korotuksesta hyötyvät myöskin toimeentulotukea saavat yksinhuoltajaperheet. Elatustukea korotetaan 7 eurolla. Lisäksi rintamalisää korotetaan 1.4.2020 alkaen nykyisestä noin 50 eurosta 125 euroon kuukaudessa. Näihin etuuksiin myöskin tehdään normaalit indeksikorotukset.

Panostukset sosiaaliturvaan vähentävät köyhyyttä. Koko talousarviossa tehtävien muutosten myötä köyhyysriski poistuu arviolta noin 18 000 ihmiseltä. Kuten sosiaali- ja terveysvaliokunta on talousarviota koskevassa lausunnossaan todennut, on tärkeää, että pysyvät menojen lisäykset kohdennetaan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden vahvistamiseen. Erityisen iloinen olen epäoikeudenmukaisen aktiivimallin purkamisesta. Tämä parantaa osaltaan myös työttömien perusturvaa, kun aktiivimallin leikkuri ei enää vähennä jatkossa korvauksen määrää keneltäkään.

Arvoisa puhemies! Laajempi sosiaaliturvan uudistus käynnistyy parlamentaarisessa komiteassa heti vuoden 2020 alussa. Sosiaaliturvauudistuksen sekä STM:n toisen ison uudistuksen, sote-uudistuksen, valmistelemiseen on varattu ministeriölle lisäresursseja ensi vuodelle yhteensä 1,2 miljoonan euron verran. Kelan tietoturvan parantamiseen kohdennetaan 1,4 miljoonaa euroa. Hallituksen tavoitteena on maailman paras työelämä, jossa jokaisen tiedot ja taidot voivat olla käytössä. Työllisyys- ja työhyvinvointitavoitteiden saavuttamista tuetaan STM:n budjetissa muun muassa osatyökykyisille suunnatulla työkykyohjelmalla, työn ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelmalla sekä jatkamalla palkkatuen rahoittamista työttömyysetuusmäärärahoista. Yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa toteutettavaan osatyökykyisten työkykyohjelmaan kohdennetaan yhteensä 10 miljoonaa euroa vuodelle 2020. STM:n osuus on 4,5 miljoonaa euroa vuodelle 2020. Työelämän ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelman käynnistämiseen on varattu miljoona euroa niin ikään vuodelle 2020.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää eduskuntaa, sosiaali- ja terveysvaliokuntaa ja valtiovarainvaliokuntaa talousarvion hyvästä käsittelystä. Rintamalisien korottamisen lisäksi olen todella iloinen eduskuntakäsittelyssä tehdystä määrärahalisäyksestä lääkehuollon tiekarttaan liittyvien selvitysten tekemiseen. STM:n hallinnonalan osuus valtion talousarvioesityksestä vuodelle 2020 on 14,9 miljardia euroa, joka on runsas neljäsosa valtion talousarviosta. Määrärahaesitys on 138 miljoonaa euroa vuoden 2019 varsinaista talousarviota pienempi. Menojen lasku aiheutuu pääosin työllisyyden kasvusta sekä työnantajan sairausvakuutusmaksun alennuksen pienentymisestä.

Arvoisa puhemies! Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru jatkaa tästä sosiaali- ja terveysministeriön talousarvion esittelyä.

12.13 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Tämä hallitus jatkaa sosiaalisen kestävyys tavoitteiden edistämistä omassa ohjelmassaan sekä talousarvioesityksessään. Tarkoitus on siis se, että investoinnit ihmisiin näkyvät myös konkreet-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

tisesti tässä budjetissa. Uskomme, että hyvinvoivat ihmiset ovat kestävä ja hyvinvoivan talouden perusta niin työntekijöinä, osaajina kuin yhteisön jäseninä.

Palvelujärjestelmän tavoitteena on edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia, terveyttä, toiminta- ja työkykyä ja sosiaalista turvallisuutta sekä kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja. Osalla väestöstä nämä tavoitteet toteutuvat jo hyvin, mutta osan kohdalla palveluiden käyttö on tarpeisiin nähden vähäistä tai saatavilla oleva palvelu ei vastaa tarpeisiin. Tehtävää meillä siis vielä on.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittäminen on viime vuosina painottunut vahvasti hallinnon rakenteisiin. Tällä kertaa sote-uudistus käynnistyy peruspalveluja vahvistamalla, eri sisältöuudistuksilla, ja tälle työlle osoitamme myös rahaa. Uudistus jatkuu myös rakenneuudistuksena, joka sekin on tärkeä, kun otamme huomioon hallinnon kehittämisen haasteet.

Lapsien ja perheiden palveluiden kehittämiseen sekä lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman jatkoon osoitetaan 10 miljoonan euron määräraha vuodelle 2020. Lapsistrategian valmisteluun varataan 2 miljoonaa euroa vuodelle 2020. Turvakotien toimintaan varataan 21,6 miljoonaa euroa, josta 2 miljoonaa euroa on turvakotipaikkojen lisäämiseksi. Päihteitä käyttävien äitien hoitoon kohdennetaan tuo 1,5 miljoonan euron lisämääräraha. Lisäksi lastenasiainaloille esitetään 1,6 miljoonaa euroa vuodelle 2020. Yli 16-vuotiaiden seksuaalirikosten uhrien tukikeskuksille eli näille Seri-keskuksille perustetaan niin sanottuja satelliittikeskuksia, jotka laajentavat keskusten palveluja ja kattavuutta. Tähän on varattu 0,3 miljoonaa euroa vuodelle 2020.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveystalouden palveluja parannetaan myös hoitotakuuta tiukentamalla ja ikäihmisten hoivahenkilöstön vähimmäismitoitusta täsmentämällä. Sosiaali- ja terveystalouden palveluiden kehittämiseen ja parantamiseen kohdennetaan 97 miljoonan euron määräraha, joka kohdennetaan muun muassa siten, että hoitotakuuta ja ikäihmisten hoivahenkilöstön vähimmäismitoitusta täsmennetään, kehitetään omaishoitoa ja kotihoitoa, valmistellaan kansallinen mielenterveysstrategia ja ikäohjelma, kokeillaan kehitysvammaisten henkilökohtaisia budjetteja ja kehitetään perhepalveluja ja lääkehoitoa sekä kaksikielisiä palveluja. Sitovan henkilöstömitoituksen siirtymäajan jälkeiset täysimääräiset resurssivaikutukset huomioidaan julkisen talouden suunnitelmassa, joka on keväällä edessä, ja tulevaisuuden talousarvioissa. Vahva poliittinen eduskunnan tahtotila on siis huomioitu. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen valtion korvaukseen tehdään 1 miljoonan euron tasokorotus. Määrärahataso nousee 2,9 miljoonaan euroon.

VM:n pääluokan kuntien peruspalveluiden valtionosuudessa on huomioitu uusina tehtävinä hallitusohjelman mukaisesti ensinnäkin se, että tämä miljoona euroa osoitetaan nimenomaan Vaasan keskussairaalan laajaan päivystykseen, kun tämä uusi tehtävä tulee, mutta sitä ei käytetä siellä Vaasassa, niin kuin tiedätte, vaan sitä entistä keskittämistä perutaan niin, että se hyvitetään kaikille niille tahoille, jotka kuntapuolella peruspalveluiden valtionosuudessa siitä aikaisemmin säästöinä maksoivat. Perheiden ja elämäntilanteiden moninaisuuden 2 miljoonan euron tukirahoitus on myöskin otettu huomioon siellä peruspalveluiden valtionosuudessa.

Tutkimus- ja innovaatiotoimintaa vahvistetaan, kun terveysalan kansallinen kasvustrategia saa jatkoa ja kun käynnistetään uuden sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen käyttöä hallinnoivan lupaviranomaisen toimintaa.

Sitten kasvuun: Sosiaali- ja terveysalan kasvustrategian tukemiseen varataan 7 miljoonan euron määräraha, jolla tuetaan kansallisten osaamiskeskittymien perustamista ja toi-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

minnan kehittämistä. Osaamiskeskittymillä tarkoitetaan siis Kansallista syöpäkeskusta, neurokeskusta, biopankkeja ja valmisteilla olevaa genomikeskusta ja lääkekehityskeskusta. Kuluvana vuonna käynnistyneen sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen käyttöä hallinnoivan lupaviranomaisen, niin sanotun Tietolupaviranomaisen, toimintakuluihin on varattu 5,2 miljoonaa euroa. Terveystieteiden yksiköiden yliopistotasoiseen tutkimukseen ehdotetaan 25 miljoonan euron rahoitusta. [Puhemies koputtaa] Lisäksi terveydenhuollon yksiköiden lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvauksiin varataan 96 miljoonaa euroa, ja virastojen kokonaistoimintaan sosiaali- ja terveydenhuollon alalla käytetään siis 204 miljoonaa euroa, ja myös rokotushjelmaa uudistetaan.

En mene nyt yksityiskohtiin tässä yhteydessä, mutta totean, arvoisa puhemies, että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan osuus talousarvioesityksessä on lähes 15 miljardia euroa, joten tärkeitä asioita tässä on esillä.

Kiitän valiokuntaa, ensinnäkin valtiovarainvaliokuntaa ja terveysjaostoa, joka tässä on tehnyt ison työn, ja sosiaali- ja terveysvaliokuntaa. Kiitos kaikille tästä suuresta työstä ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos, kiitos. — Ja sitten vielä ministeri Blomqvist.

12.19 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa puhemies! Kuten tässä ministeri Kiuru sanoi, niin STM:n määräraha on iso. Sen sijaan tasa-arvolle — suurimmalle osalle — ei ole budjetoitu erillistä määrärahaa. Kuten kaikki tiedämme, niin hallitusohjelmassa on ennätysmäärä sukupuolten tasa-arvoon liittyviä kirjauksia ja siellä myös todetaan, että hallitus sitoutuu sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen muun muassa talousarvioprosessissa ja kaikissa keskeisissä uudistuksissa, ja tästä ajattelin vähän puhua. Kuitenkin totean sen, että sosiaali- ja terveysministeriön talousarvioesityksessä tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelmiin on varattu ensi vuoden talousarviossa 0,5 miljoonaa euroa ja näitä ohjelmia suunnitellaan parhaillaan ja niiden arvioidaan valmistuvan ensi vuoden alkupuolella.

Sukupuolitietoisien budjetoinnin kehittäminen ja tukeminen ovat erittäin tärkeitä. Tällä hetkellä asiasta ohjeistetaan budjetin laadintamääräyksessä niin, että jokaisen ministeriön tulee sisällyttää pääluokkaperusteluihin yhteenvetotarkastelu sukupuolivaikutuksiltaan merkittävästä talousarvioesitykseen liittyvästä toiminnasta. Näitä ministeriöiden talousarvioesitysten tasa-arvoon liittyviä tarkasteluja seurataan sitten vuosittain, ja seuranta hyödynnetään tietysti ministeriöiden toiminnan kehittämisessä, mutta tässä seurannassa ei kuitenkaan löydetä kaikkia tasa-arvoon vaikuttavia toimia, sillä siinä ei tehdä kattavaa laadullista tai sisällöllistä analyysia talousarvioehdotuksista. Yhteenvetotarkastelu voisi perusteellisesti tehtynä nostaa paremmin esiin budjetin vaikutuksia miehiin ja naisiin sekä tasa-arvoon ja siten parantaa budjetin läpinäkyvyyttä ja laatua ja myös sillä tavalla edistäisi tasa-arvoa.

Kaikilla ministeriöillä on tälläkin hetkellä — ja on jo jonkin aikaa ollut — jonkinlainen sukupuolinäkökulma talousarvioesityksen pääluokkaperusteluissa. Yhteenvetotekstien laatu ja analyysien syvyys kuitenkin vaihtelevat eri ministeriöiden välillä. Ja kun haluamme nyt edistää sukupuolivaikutusten arvioinnin integroimista osaksi budjettiprosessia, se edellyttää muun muassa arviointimenetelmien kehittämistä edelleen, prosessiin osallistuvien osaamisen, resurssien ja motivaation kehittämistä sekä sukupuolittain eritellyn tiedon analysoinnin, saatavuuden ja käytön parantamista, ja sitä nyt haluamme edistää. Lisäksi

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

tasa-arvon edistäminen ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen kehittäminen edellyttää muun muassa valtioneuvoston henkilöstön tasa-arvo-osaamisen kasvattamista. Tarvi- taan koulutusta ja resursseja tiedon hankintaan ja analysointiin, ja ennen kaikkea tarvitaan tietysti johdon sitoutumista sukupuolten tasa-arvon edistämiseen. Minusta tahtotila on hy- vä, sitoutuminenkin on hyvä, mutta osaamispuolella meillä on vielä kehittämistä.

Hallituksen toimintasuunnitelman mukaan sukupuolitietoista budjetointia edistetään osana valtiovarainministeriön kestävä kehityksen budjetoinnin kehittämistyötä.

Vi har alltså, värderade talman, som målsättning att förbättra integreringen av jämställdhet och könskonsekvensbedömningar i budgetarbetet. Vi har ett regeringsprogram som också säger just det här, att vi ska bli bättre på det både i budgeteringen och i alla stora reformer. Vi har klara skrivningar i regeringsprogrammet om det här. Nu behöver vi ännu förbättra kunnandet också i den här budgetprocessen inom olika ministerier, och det arbetet pågår som bäst.

Lopuksi, herra puhemies, haluan kiittää niistä hyvistä keskusteluista, joita olen saanut käy- dä jaostossa ja myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa. Tasa-arvon edistämislle löy- tyy laajaa tukea, ja siitä olen todella iloinen. Lisäksi tasa-arvoministerinä iloitsen myös sii- tä, että naisjärjestöjen toimintaan nyt valtiovarainvaliokunta ehdottaa lisämäärärahaa ku- ten myös turvakotitoiminnan kehittämiseen. Kiitos siitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Mennään keskusteluun. Näyttää siltä, että on haluk- kuutta debattiin. Aloitetaan.

12.24 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ha- luan todeta, että sekä Rinteen että nyt juuri aloittaneen Marinin aikana kyllä on saatu itse asiassa jo paljon aikaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan osalta. Olemme käsi- telleet sosiaali- ja terveysvaliokunnan puolesta 18 mietintöä tässä salissa, ja niistä suuri osa on ollut budjettilakeja ja erityisesti ministeri Pekosen puolen lakeja, jotka liittyvät näiden pienimpien päivärahojen, työttömyysturvan, lapsilisien ja pienimpien eläkkeiden korotta- miseen. Se on erittäin hyvä.

Sitten ehkä toteaisin täältä ministeri Kiurun puolelta, että se on juuri näin, että meidän pitää kehittää sotessa sekä sisältöjä että rakenteita, ja tätä molempien kehitystyötä on nyt tässä menossa. Mutta itse ajattelen myös, että me emme saa toimivaa sotea, ellei meillä ole myös se sote-uudistus tehtynä. Kysyisin tämän osalta: pystyttekö te arvioimaan, milloin me voisimme saada tämän sote-lakipaketin eduskunnan käsittelyyn ja milloin sote olisi myös voimassa?

12.26 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Laaturekisterit ovat tär- keässä roolissa yhdenvertaisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden ja laadun tur- vaamisessa. Hallitusohjelmassa mainitaan tiedolla johtamisen tärkeys, mutta laaturekiste- reiden osalta ei näy budjetissa millään tavalla, että halutaan tiedolla johtaa. Laaturekisterit ovat tärkeitä hoitoketjujen sujuvuuden, avoimuuden ja myöskin kustannusvertailun takia. Kysyisinkin ministeri Kiurulta: loppuvatko laaturekisterit, kun niiden rahoitus nyt loppuu — kesäkuun loppuun mennessä muistaakseni viimeiselle on rahoitus — vai mitä aiotte teh- dä näiden laaturekistereiden kanssa?

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

12.26 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hoitajamitoituksen viivästyminen: Tämä kaatui siihen, kun hallitus kaatui ja tuli viikon paussi tämän lakiesityksen valmisteluun. Te perustelite, hyvä hallitus ja ministerit, tätä juurikin niin, että sen takia esitys viivästyy, koska hallitus kaatui. On vaikea uskoa, että viikko voisi vaikuttaa näin ratkaisevasti tällaiseen asiaan. Olisi voinut kuvitella, että esitys on kuitenkin jo pitkällä valmistelussa. Tässä tulee sellainen tunne, että siellä on suuria ongelmia saada sitä aikaiseksi, se herää väistämättä. Ja kysynkin teiltä, mitä ongelmia siellä hoitajamitoituslakiesityksessä nyt on. Onko sitä tulossa, ja kuinka paljon se viivästyy? Emme jaksakaan millään uskoa näitä teidän selittelyjänne.

Olette kohdentaneet 5 miljoonaa euroa siihen hoitajamitoitukseen. Se tuntuu aika riittämättömältä. Tehy on tänään ilmoittanut, että se vaatii 100 miljoonaa euroa lisää valtionapua palkkoihin. Elikkä me tarvitsemme hoitajia, ja kysyn teiltä, ministeri: millainen suunnitelma teillä on saada hoitajia ja palkata, [Puhemies koputtaa] kouluttaa heitä?

12.27 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tuo ensimmäisen puheenvuoro oli esittelypuheenvuoro, niin nyt pääsen sanomaan muutaman henkilökohtaisen näkemyksen.

Itse asiassa olen hyvin iloinen, että tähän Istanbulin sopimuksen koordinointiin saadaan nyt resursseja, ja toivon, että ministerit katsovat huolella sen, miten se on järkevä organisoida sillä tavalla, että useammassa ministeriössä otetaan aidosti vastuuta siitä, että perheen sisäistä ja naisiin kohdistuvaa väkivaltaa myös ehkäistään ja että uhrien apu on riittävällä tasolla.

Toinen asia, johon haluaisin kiinnittää huomiota, liittyy mielenterveyden häiriöihin. Me itse asiassa tiedämme, että OECD on arvioinut, että kustannukset, mitä meidän yhteiskunnallemme tästä tulee, ovat noin 11 miljardia ja mielenterveyden häiriöt ovat suurin syy, miksi ihmiset nykyään siirtyvät työkyvyttömyyseläkkeelle. Nyt, kun sote-uudistusta rakennetaan, kyse on myös kouluterveystieteidenhuollosta ja koulujen palveluista. Esittäisin tiukan vetoituksen, että katsotte huolella sen, miten tämä rakenne syntyy tässä uudessa soteissa, [Puhemies koputtaa] koska koulut ovat ne, missä nuoret tavoitetaan. [Sari Sarkomaa: Salasiirto maakuntiin meneillään!]

12.29 Noora Koponen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveyspalveluiden painopiste on tällä hallituskaudella käännetty takaisin matalan kynnyksen peruspalveluihin. Vaikka kokonaisvaltainen sote-uudistus on käynnissä, tämä hallitus ei ole unohtanut nykyisiä peruspalveluita. Ensi vuodelle on varattu noin 100 miljoonaa euroa kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelujen kehittämiseen.

Sosiaali- ja terveyspalveluita korotetaan, millä pyritään tukemaan heikoimmassa asemassa olevia ja edistämään näin sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Vanhusten hoivapalveluita halutaan parantaa ja lapsi- ja perhepalveluihin halutaan panostaa. Mielenterveyspalveluita vahvistetaan laatimalla mielenterveysstrategia.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää tärkeänä myös sitä, että omaishoidon kehittämiseen ryhdytään ja siinä kiinnitetään huomiota myös työssäkäyvien omaishoitajien sekä lasten ja nuorten omaishoitajana toimivien henkilöiden tilanteeseen.

Tämä hallitus haluaa luoda hyvinvointia. Hyvinvointi lisää tuottavuutta [Puhemies koputtaa] ja työllisyyttä, mikä lisää luottamusta tulevaan [Puhemies koputtaa] ja rohkaisee myös yrittämään.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

12.30 **Merja Kyllönen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On yhdessä saatu aikaan Marinin hallituksen ensimmäinen budjetti, ja monet kysymykset haastavat meitä täällä sosiaali- ja terveyspuolella ja edellyttävät hyvin valmisteltuja ja vastuullisia toimia hallitukselta ministereineen ja ministeriöiltä virkamiehineen: ikääntyminen, kaikki hoivakysymykset, sote-uudistus, sotu-uudistus. Minä toivon, että me pystymme katsomaan ihmistä kokonaisvaltaisesti kaikissa palveluissa vauvasta vaariin — ei palastella niin, että ihminen on irrallinen pää tai irrallinen käsi tai irrallinen hammas, vaan ihminen on kokonaisuus — ja vihdoin ja viimein päästään meidän järjestelmässämme siihen, että hoideaan kokonaista ihmistä, ei vain irrallisia osia.

12.31 **Jari Koskela ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suurella ilolla tervehdin tätä, että on tämä rintamaveteraanien asia hoidettu ja tämä korotus on tullut, tämä 125 euroa heille, ja myöskin sotainvalidien puolisoille tulee helpotusta, mutta valitettavasti tietenkin nämä uudistukset tulevat vasta 1.4. voimaan. Olisi vuodenvaihteessa ollut kyllä vielä parempi vaihtoehto.

Mutta se, miksi nyt vielä haluaisin jatkaa: tässä maassa on vielä myöskin sotiemme veteraanien puolisoja, jotka eivät saa valtiolta mitään. Esimerkiksi ruoka-apua taikka jotain muuta hoivaa voitaisiin heille antaa. Toivonkin, että sitten kun seuraavan kerran budjettia käsitellään, niin voisimme myöskin näihin asioihin saada lisäyksiä. Oma äitinikin on vielä elossa, ja hän aikanaan oli ilmavalvontalottana ja siellä taistelujen keskellä, kun Haapamäen ratapihaa pommitettiin. Hän oli siinä sadan metrin päässä tornissa mutta jäi henkiin, ja häntäkään ei ole muistettu. [Puhemies koputtaa] Toivonkin samalla, että vielä nämä loputkin vielä elossa olevat otettaisiin sitten seuraavalla kerralla huomioon.

Mutta kiitoksia näistä.

12.32 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Harvoin näin epäselvässä tilanteessa ollaan tässä vaiheessa budjetin käsittelyä. Hallitus lupasi ennen vaaleja hoitajamitoituksen hetkessä ja yhdellä virkkeellä. Tällä hetkellä me emme tiedä, milloin tuo esitys tulee. Ja todella suuri pettymys oli se, että kun te totesitte, ministeri Kiuru, että vähintään 4 400 hoitajaa ja 250 miljoonaa euroa tulee, niin ensi vuoden budjetissa on 5 miljoonaa euroa. Sillä ei saa sataakaan hoitajaa. Miten tämä on mahdollista? Miten te teitte näin rujon arvovalinnan, kun budjettia teitte?

Hoitotakuun kiristys, se että nopeammin pääsisi terveysasemalle, on kokoomuksen aloite. On hyvä, että se on hallitusohjelmassa. Te sanoitte, että 70 miljoonalla, jos jollakin, saa ne tuhat lääkäriä, minkä te olette luvannut, mutta nyt on ilmennytkin, että sillä rahalla ei voi palkata lääkäreitä.

Voisitteko kertoa, miten näin kävi, että hoitajamitoituksen määrärahat puuttuvat budjetista? Ja voitteko te kertoa, millä rahalla nuo lääkärit palkataan? [Puhemies koputtaa]

12.33 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tämä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on nyt hyvällä uralla. Itselläni on hyvin luottavainen olo tästä, koska tällä kertaa, kun kokoomus ei ole tässä mukana, bisneksen sijaan nyt on aidosti keskiössä ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, ja siinä hallituksen on syytä jatkaa tällä oikealla uralla.

Minun huolenaiheeni ovat nämä sisäilmasairaat ihmiset, jotka monella tapaa tässä yhteiskunnassa jäävät vaille niitä palveluita ja sitä oikeaa terveydenhoitoa, mitä he tarvitse-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

vat. Nyt onneksi valtiovarainvaliokunta esittää Turun yliopiston sisäilmayksikölle, tälle TROSSI-yksikölle, rahoitusta näiden hoitomenetelmien tutkimukseen. Toivoisin, että, ministerit Kiuru ja Pekonen, voisitte kommentoida, näettekö samalla tavalla tämän sisäilma-keskustelun hyvin yksipuolisena, koska saan paljon täältä sairastuneiden puolelta sitä palautetta, että virkakunta ei ministeriöissä, THL:ssä eikä muuallakaan ota tosissaan [Puhemies koputtaa] näitä sairauksia ja näiden sairastuneiden [Puhemies koputtaa] ongelmia.

12.34 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri Pekonen, keliakiakorvaus poistettiin viime kaudella, kuten muistatte, ja nyt eduskunta on ottanut valtiovarainvaliokunnan mietinnössään lausuman tasolle toiveen siitä, että te kiirehditte tätä selvitystyötä, jota hallitusohjelmassa edellytettiin, ja edellytti myös sitä, että JTS:ssä varataan tähän tarvittava rahoitus. Nyt toivoisin, että tämä asia etenisi näin. Ilokseni huomasin myös, että keliakiakorvauksen palauttamiseen ovat ottaneet myös kaikki oppositiopuolueet myönteisen kannan, joten tämä on nähtävästi yhteinen tahtotila meiltä kaikilta.

Toinen asia, joka myös nostettiin lausuman tasolle, on VTR-rahoituksen taso, joka on pudonnut viimeisten 20 vuoden aikana. Kuten tiedämme, perusterveydenhuollon ja varsinkin terveyskeskusten tilanne on erittäin heikko, ennen kaikkea lääkäreitten osalta, ja nyt lääkärit toivoisivat sitä, että heillä olisi mahdollisuus tehdä myös tutkimus- ja kehittämissuorituksia työnsä ohella. Nyt toivoisin, kuten lausumassa todetaan, että tämä tutkimus [Puhemies koputtaa] saatetaan takaisin kasvu-uralle, [Puhemies koputtaa] ja tästä kysyisin ministeri Kiurulta. [Sari Sarkomaa: Ja miksi tutkimusmäärärahoja leikataan?]

12.36 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todella huolestunut minäkin olen tuosta hoitajamitoituksen tilasta, siitä, että se ei ole vielä kunnossa — toivotaan, että pian saadaan.

Mutta kysyisin semmoisesta asiasta, että kuinka nyt on ajateltu esimerkiksi näitten tietokone- ja tällöisten tiedonsiirtojärjestelmien toimivan sillä tavalla, että jos vaikka Savosta tai Vaasasta henkilö menee Helsinkiin tai Lappiin sairaalaan, niin ne tiedot siirtyvät ja lääkäri tietää, minkälainen hoitojuttu potilaalla on menossa. Eli tiedonsiirrosta kysyisin: milloinkin on yksi yhtenäinen systeemi Suomessa?

Entäs omaishoidon tuki, onko omaishoidon tukeen tulossa se, että se tulisi verottomaksi?

Ja vielä kysyisin siitä, miten apteekkeja hyödynnetään, koska apteekkeja on joka kunnassa, montakin joissakin kunnissa. Miten apteekkeja voidaan hyödyntää enemmän sosiaali- ja terveysasioissa?

12.37 Anna-Kaisa Ikonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ikäihmisten palvelut on ehdottomasti turvattava, mutta uudistuksia on tehtävä niin, että kunnat pystyvät vastaamaan niille annettuihin velvoitteisiin.

Uudistamistyötä on myöskin tehtävä kokonaisuutena, ja ympärivuorokautisen hoivan ratkaisuja on käsiteltävä osana vanhuspalveluitten kokonaisuudistusta. Ympärivuorokautisen hoivan säätelyä uudistamalla ei saa heikentää kotihoidossa olevien ihmisten tai omaishoitajien asemaa.

Tähän haluamme kiinnittää myöskin huomiota ensi vuoden talousarviossa. Kokoomus esittää hoivapakettia, jossa on 1 000 hoitajaa kotihoitoon, 1 000 hoitajaa ympärivuorokau-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

tiseen hoivaan, eli ikääntyneitten parempaan hoivaan yhteensä 150 miljoonaa euroa pysyvää lisäystä, mikä on yli 10-kertainen määrä hallituksen tekemään lisäyksen nähden. Haluamme myöskin painottaa kuntouttavia palveluita, valvontaa ja vanhuspalveluitten velvoittavuutta.

Toisena nyt viimeistelyssä olevaan asiaan haluan vielä kiinnittää huomiota, eli hoitotakuun kohdalla toivomme, että perustason palveluiden hoitotakuun tiukentamisen yhteydessä pääsy myöskään suun terveydenhuollon ja mielenterveys- ja päihdehuollon perustason palveluihin ei vaarannu. [Puhemies koputtaa] Eihän näin päästetä käymään?

12.38 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esiin yhden ison asian ja sitten kaksi hieman pienempää mutta erittäin tärkeää, ja tämä iso on nyt se täällä jo esillä ollut sote-uudistuksen eteneminen. Se on paitsi välttämätöntä suomalaisten palveluiden turvaamiseksi myös suomalaisten kuntien näkökulmasta, ja toivonkin kyllä kaikkia voimia ja menestystä ministerille tämän hankkeen eteenpäin viemisessä. Ne kaksi muuta asiaa, jotka haluan nostaa esille, ovat erittäin myönteisiä asioita: Lapsilisien korotus — minusta se on todella viisaasti nyt kohdennettu juuri perheille, joille se tulee eniten tarpeeseen, eli monilapsisille perheille, yksinhuoltaperheille eli yhden tulonsaajan perheille, ja tämä on erittäin viisasta. Samaten opintotuen huoltajakorotus on todella viisasta politiikkaa.

Lopuksi myös erittäin tärkeä asia, joka liittyy tähän Istanbulin sopimuksen toimeenpääntöön, eli turvakotien rahoituksen lisääminen, sen rahoitusta valiokuntakin lisäsi. Tämä on todella tärkeä asia, ja tästä kiitokset kyllä paitsi [Puhemies koputtaa] ministereille myös valiokunnalle.

12.39 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Paljon on haasteita ikäihmisiin, hoitajamitoitukseen liittyen ja niin edelleen, niin kuin on tässä tullut esille. Mutta täytyy sanoa, että kiitostakin täytyy tästä esityksestä antaa, siinä on monia hyviä asioita: turvakotien lisääminen, päihdeäitien huoltoon euroja lisää, samaten lääkehuollon kehittämiseen. Ja tietysti kiitokset ruoka-aputoimijoille, se on erittäin tärkeää. Ruoka-apua voidaan jakaa, mutta toimijat tarvitsevat tietysti euroja toimintaansa.

Mutta sitten olisin halunnut kysyä näistä lapsiperheistä, lapsiperheköyhyydestä. Lohi tuossa mainitsi lapsilisän jakamisen — juuri näin olisi hyvä, mutta kysyisin, minkä takia päädyitte siihen. Kuitenkin jokaiselle lapselle, nimenomaan niille ensimmäisille lapsille, se lapsilisän korotus olisi tarpeen, samaten vauvarahaa — 1 000:ta euroa — olemme esittäneet, tuloveron lapsivähennystä ja myös opintorahan suurempaa huoltajakorotusta. Me tiedämme tämän syntyvyyden haasteen, ja tietyllä tavalla taloudellinen turva on kuitenkin iso tekijä siinä. Elikkä [Puhemies koputtaa] tähän olisin halunnut vielä tarkennusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tarkennus tulee myöhemmin.

12.40 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensiksi haluan kiittää hallitusta niiden yli 600 000 eläkkeensaajan puolesta, joidenka toimeentulo kasvaa ensi vuonna. Tämä on selvä arvovalinta, ja tämä on suunnanmuutos tähän pitkään kehitykseen. Nyt puututaan eläkeläisköyhyyteen, ja tämä on äärettömän iso ja tärkeä asia, jonka haluan heti ensimmäisenä hallitukselle sanoa. Kansaneläkettä nostetaan 34 eurolla ja

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

takuueläkettä 50 eurolla. Kansaneläkettä on nostettu viimeksi 12 vuotta sitten, eli siinäkin mielessä haluan korostaa tämän tärkeyttä ja suunnanmuutosta.

Täällä on tuotu paljon esille, että eläkkeensaajan toimeentuloon vaikuttavat keskeisesti myös palvelut, ja nythän on tärkeää, että nimenomaan hoitotakuuseen ja -palveluihin panostetaan ja tuodaan tämä henkilöstömitoitus, josta täälläkin on vain puhuttu vuosikausia, mutta nyt se tehdään.

Kysyisin näistä asiakasmaksuista ja asiakasmaksulain uudistamisesta: minkälaista valmistelua sinne? Tämä on tietysti myös eläkkeensaajalle [Puhemies koputtaa] tärkeä kysymys.

12.41 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan ensiksi edustaja Koskelan tavoin kiittää koko eduskuntaa yli puoluerajojen tehdystä päätöksestä, jolla rintamalisä nousee 125 euroon. Toki tämä päätös tulee useimpien veteraanien kannalta liian myöhään, mutta hyvä, että se nyt kuitenkin lopulta toteutetaan. Kiitos siitä.

Arvoisa puhemies! Perussuomalaiset ovat muun opposition tavoin huolestuneita sote-uudistuksen etenemisestä tai pikemminkin siitä, että se tuntuu nyt junnaavan paikoillaan. Hallitukselta on tullut tänne eduskuntaan lähinnä esitys sote-rajoituslaista. Mutta mikäli uudistus saataisiin eteen hyvässä hengessä parlamentaarisesti, niin uskoisin, että se olisi paljon kestävämpi ja toisi nämä palvelut lähemmäksi kansalaisia ja olisi pitkällä tähtäimellä kustannustehokkaampi.

Arvoisa puhemies! Monien omaishoitajien asema on tukala paitsi henkisesti myös taloudellisesti, ja omaishoito on tärkeää paitsi yhteiskunnallisesti myös inhimillisesti, [Puhemies koputtaa] ja se myös vähentää julkisten sote-palveluiden tarvetta. [Puhemies koputtaa] Kysyn ministeriltä: onko hallitus valmis esimerkiksi tekemään omaishoidon tuesta verovapaan tulon?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Koetetaan, arvoisat edustajat, pysyä tässä minuutissa, niin mahdollisimman moni saa puheenvuoron. [Kimmo Kiljunen: Oikea linja!]

12.43 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia oikein hyvistä esittelyistä.

Ministeri Pekoselta kysyisin: Ensiksikin kiitoksia siitä, että osatyökykyisten työllistymisen edistämistä on jatkettu. Jos siitä sitten vähän tarkemmin kysyisin: miten se etenee? Sitteen sote-uudistuksesta: missä siinä mennään?

Ministeri Kiurulle niin ikään kiitoksia hyvästä esittelystä. Kysyisin tästä sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksesta. Kun olemme saaneet lukea, että nyt on tänne pääkaupunkiseudulle tulossa tällainen erillishanke, joka on mielestäni kannatettava, niin kysyisin, voisivatko muut suuret kaupunkiseudut saada myöskin. Sitähän mietittiin viime kaudellakin, että tulisi tällaista jotain variaatiota, mutta se jäi hieman kesken.

Henkilöstömitoituksesta kysyn, mitkä ammattiryhmät nyt siihen sitten lasketaan ja onko niin, että vain osa työstä lasketaan mitoitukseen.

Hoitotakuusta: Seitsemän päivän hoitotakuu, hyvä juttu. Mutta onko kysymyksessä vastaanottoaika vai hoidon aloittaminen? — Kiitos.

12.44 Pekka Aittakumpu kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erinomaista ja oikeudenmukaista, että hallitus on budjetissaan köyhän asialla ja vahvistaa monin ta-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

voin huolenpitoa kaikenikäisistä ihmisistä. Lapsilisiin tulee korotuksia, opintotuen huoltajakorotusta nostetaan, pienimpiä eläkkeitä korotetaan, hoitoon pääsyn määräaikoja lyhennetään.

Sote-uudistuksen valmistelu on menossa. Se on hallituskauden merkittävimpiä hankkeita, joka vaikuttaa jokaisen suomalaisen mahdollisuuteen saada yhdenvertaisesti palveluja. Mutta se vaikuttaa myös meidän julkisen taloutemme kestävyYTEEN. Edustaja Vehviläinen jo kysyi sen tilanteesta, ja itseänikin se kiinnostaa.

Lisäksi haluaisin kysyä siitä, kun hallitusohjelmaan kirjasimme, että me parannamme sosiaalisen luototuksen saatavuutta niin, että sitä olisi mahdollista saada koko maassa. Mikä on tämän sosiaalisen luototuksen valmistelun tilanne? Se on erittäin merkittävä tekijä [Puhemies koputtaa] sellaisille ihmisille, jotka esimerkiksi ovat saaneet maksuhäiriömerkinnän eivätkä selviä taloudellisesti.

12.45 Mirka Soinikoski vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uuden vuosikymmenen ensimmäinen talousarvio palauttaa sosiaali- ja terveystalouden keskiöön sen, mikä sinne kuuluu: ihmisen. Hallitus parantaa sote-palveluiden saavutettavuutta, vaikuttavuutta ja laatua. Kuntien järjestämään sosiaali- ja terveydenhuoltoon sijoitetaan 105 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2019. Palvelurakenteen uudistaminen toteutetaan vaiheittain. Uudistuksessa mukana ovat myös omaishoidon kehittäminen, kansallisen mielenterveysstrategian toteuttaminen sekä kotihoidon kehittämisohjelma. Suomeen perustetaan lastenasiainaloja, jotka auttavat väkivallan uhreiksi joutuneita lapsia.

Arvoisa puhemies! Viime kaudella aloitetun Lape-työn jatkuminen on avainasemassa lapsi- ja perhepalvelujen laadun parantamisessa. Perhekeskukset sekä lisäresurssit aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa auttavat perheitä selviämään vaikeista ajoista eteenpäin.

Turvakotipaikkojen lisäämiseen osoitettua määrärahaa tervehdimme ilolla. Tämä ei kuitenkaan vielä riitä. Istanbulin sopimuksen suosituksen mukaiseen paikkamäärään on vielä pitkä matka Suomessa. Naisiin kohdistuvan väkivallan juurisyihin on puututtava ja kaikkea väkivaltaa on [Puhemies koputtaa] aktiivisesti ehkäistävä ennalta. Oikea-aikainen apu koko perheelle on parasta apua myös lapselle.

12.46 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vanhustenpalveluista ja niitten laadusta on paljon keskusteltu viime aikoina ja viime vuosina ja tähän liittyen hoitajamitoituksesta. Erityisesti yksityisellä puolella on erittäin paljon näitä virheitä tapahtunut. Jos otan esimerkiksi Varkauden tilanteen, niin siellä kunnat kun käyttävät palveluseleitä, niin se maksaa 3 000 euroa kuukaudessa, sitten vuokrapaikka, 24 neliön huone, maksaa 750 euroa kuukaudessa plus 15 euroa päivässä ruoasta. Ja kun siihen vanhustenpalveluun kuuluu hoitosuunnitelma, niin olen jäänyt pohtimaan, kuinka varmistetaan niin sanottu vanhuksen kuluttajansuoja, jotta hän saa sen oikean palvelun, mitä tulee saada. Minusta oli hyvä asia, kun tänne on lisätty valvontaviranomaisten resursseja vuodelle 2020, mutta miten jatkossa aiotaan toimia? Tällainen kysymys.

12.47 Heidi Viljanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on maailman turvallisin ja onnellisin maa, näin sanotaan. Silti Suomi on EU:n toiseksi vaarallisin paikka naisille. Joka kolmas nainen kokee elämänsä aikana lähisuhdeväkivaltaa — mutta haluan korostaa, että myös aivan liian moni mies kokee lähisuhdeväkivaltaa. Tilastokeskuksen

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

viimevuotisten tietojen mukaan viranomaisille ilmoitettuja perhe- ja lähisuhdeväkivalta-uhreja oli lähes 10 000, mikä oli 3,6 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna, ja tämä on valitettavasti vain jäävuorenhuippu. Yli 5 000 hakeutui vuonna 2018 turvakoteihin. Liian monelle jouduttiin näyttämään ovea, kun ei ollut tilaa. Turvapaikkoja on liian vähän, ja nyt myönnettävä 2 miljoonan euron lisämääräraha turvakotipaikkojen lisäämiseen tulee todella tarpeeseen. Arvioitu tarvittava määrä olisi 500 paikkaa. Vetoankin nyt ministereihin, että tällä tiellä jatketaan ja turvakotipaikkojen määrää tullaan myös jatkossa lisäämään.

12.48 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitukselta ei ole tullut valiokunnan käsiteltäväksi paljon puhuttua ja odotettua esitystä hoitajamitoituksen nostosta. Tämä on ollut syksyn suurin pettymys. Nyt lakiesityksen käsittely siirtyy keväälle, eli vatulointi tämän asian kanssa jatkuu.

Uusi pääministerimme Sanna Marin sanoi eilen esitellessään uusvanhaa hallitusohjelmaa, että ketään ei jätetä yksin ja että vanhuksista pidetään huolta. Ei pidetä. Edelleenkin me jätämme vanhukset yksin pitämällä heitä kotihoidossa, silloinkin kun se ei enää ole se paras paikka. Edelleenkin palvelukodeissa asuvien vanhuksien tarpeita laiminlyödään, koska nykyisellä hoitajamitoituksella heistä ei ehditä pitämään niin hyvää huolta kuin olisi tarpeen. Edelleenkin hoitajat kamppailevat jaksamisen äärirajoilla sekä kotihoidossa että palvelukodeissa. Edelleenkin yhä useampi lähi- ja sairaanhoitaja jää työkyvyttömyyseläkkeelle loppuunpalamisen ja sitä seuraavan masennuksen vuoksi. Vuonna 2018 heitä oli 1 300 hoitajaa. [Puhemies koputtaa]

Suomalaisena minä häpeän Suomen vanhustenhoidon tilaa. Se ei kestä päivänvaloa myöskään vertailussa muihin Pohjoismaihin. Kysynkin teiltä, ministeri Kiuru: ettekö te häpeä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Juuso, pysytään tässä minuutissa.

12.50 Jaana Pelkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On hyvin surullista ja huolestuttavaa, että Suomi koreilee vuodesta toiseen Euroopan perhe- ja lähisuhdeväkivaltatilastojen kärjessä, ja tästä aiheesta on täällä useammassa puheenvuorossa jo kunnioitettavasti mainittu. Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjunnan asiantuntijaryhmä julkaisi siis syyskuussa ensimmäisen Suomea koskevan raporttinsa, jonka mukaan emme esimerkiksi vielääkään tunnista kaikkia naisiin kohdistuvan väkivallan muotoja ja kompuroimme yhä lähestymiskiellon kanssa. Raportissa kiinnitetään erityistä huomiota myös lasten asemaan, mikä on erittäin tärkeä huomio. On kannatettavaa ja positiivista, että valtiovarainvaliokunta on lisäämässä 300 000 euroa yhteensovittamiselimen toimintaan, mutta kaikki hyvin tiedämme, että tämä ei suinkaan yksinään riitä, ja tämä tärkeä asia olisi vihdoinkin saatava kuntoon Suomessa.

12.51 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekonen totesi: maailman paras työelämä. Ministeri Kiuru totesi: kohti sosiaalista oikeudenmukaisuutta.

Kokoomus ja kristillisdemokraatit toteavat omassa mietinnössään, vastalauseessaan tai epäluottamuslauseessaan hallitukselle: tämä hallitusohjelma ja sen budjetti ei kannusta suomalaisia ahkeruuteen ja itsensä kehittämiseen. Perussuomalaiset omassa lausunnos-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

saan toteavat: tämä hallitusohjelma ja budjetti eivät vastaa sosiaali- ja terveystaloudellisten tarvitsevien kansalaistemme tarpeisiin eivätkä paranna useimpien kansalaisten arkea. [Sari Sarkomaa: Työllisyys laskee!]

70 prosentilla suomalaisista käteen jäävät tulot lisääntyvät. Te tulette panostamaan voimakkaasti perusturvaan, myöskin pienimpiin eläkkeisiin, indeksitarkistukset tehdään, opintotukea ja lapsilisää lisätään, ja tasoitatte tuloeroja. Arvoisat ministerit, kuinka uskottavalta tuntuvat nämä oppositiopuolueiden epäluottamuslauseet teidän silmissänne? [Jussi Halla-aho: Nyt tuli tiukka kysymys!]

12.52 Hilkka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministereille sote-hallinnonalan uudistuksista, ja nähdäkseni siellä on myös hyvin merkittäviä uudistuksia nimenomaan semmoisen suomalaisen kannalta, joka todella tarvitsee apua. Osa niistä onkin jo lueteltu tässä keskustelussa.

Soten kohdalla puhumme usein palveluista, mutta minun tekisi mieli nostaa tähän keskusteluun myöskin toimintakulttuurin uudistaminen, koska kyllähän kyse on myös siitä, miten voisimme jouhevammin saattaa ihmisiä palvelusta toiseen ja auttaa silloinkin, kun ei ole täsmätarvetta jollekin tietylle palvelulle. Kysyisinkin ministereiltä: miten palveluohjaus ja palveluketjut on huomioitu nyt tässä sote-uudistuksessa, ja otetaanhan ne sote-uudistuksen ihan ytimeen? Kyse on pitkälle siitä, että löytyy oikea palvelu eikä roikuta tai olla vääränlaisessa avussa.

Kiitän iäkkäiden ihmisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen tähtäävän ikäohjelman laatimisesta ja toivon todella, että vanhusasiainvaltuutetun pesti saadaan mahdollisimman pian pyörimään niin, [Puhemies koputtaa] että ikäihmisten turvalliseen elämään kiinnitetään huomiota.

12.53 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman sivulla 147 todetaan, että kehitetään omaishoitoa. Mitään muuta hallitusohjelmasta ei löydy omaishoidon osalta. Kysyn yksinkertaisesti: miten ja milloin omaishoidon kehittämisen näemme täällä päätöksenteossa?

Sitten hallitusohjelman sivulla 152 sanotaan sote-uudistuksen osalta, että itsehallinnollisia maakuntia on 18. Mikä on nyt tilanne, kun Uuttamaata ollaan jakamassa? Pitääkö tämä 18 edelleen paikkansa?

Sitten sote-uudistuksen valmistelusta. Kunnat ovat nyt ulkona siitä valmistelusta, ja parlamentaarisesti sitä ei valmistella. Milloin aiotte ottaa esimerkiksi puolueet ja Kuntaliiton ja kunnat mukaan tämän tärkeän asian valmisteluun?

12.54 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lääkäripula on totta. Sain tänä aamuna eräältä tuttavaltani viestin, jossa sanotaan, että hän, 72-vuotias mies, on nyt saanut jo kolmannen kerran siirron vakavasta sydänleikkauksesta eteenpäin, ja se johtuu siitä, että lääkäreitä ei HUSsakaan ole saatavilla. Olette varanneet 60 miljoonaa euroa hoitotakuun tiukentamiseen ensi vuoden budjettiin, mutta sehän on pääasiassa perusterveydenhuollon puolella. Millä tavalla aiotte parantaa erikoissairaanhoidon palveluita, ja mitä haluatte, että vastaan tälle 72-vuotiaalle tuttavalleni, joka odottaa sitä pikaista sydänleikkausta?

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

12.55 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä edustajat Viljanen ja Pelkonen ovat pitäneet erittäin tärkeitä puheenvuoroja. Yksi pahimmista syrjinnän muodoista, lähisuhdeväkivalta, rehottaa meillä Suomessa. Suomessa jopa joka kolmas nainen kokee elämässään lähisuhdeväkivaltaa. Jokaisen meidän lähipiiristä siis löytyy varmasti näitä naisia, jotka ovat sitä kokeneet.

Arvoisa herra puhemies! Haluankin kiittää hallitusta erityisesti siitä, että se panostaa ensi vuonna Istanbulin sopimuksen täytäntöönpanoon. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja erityisesti lähisuhdeväkivallan ehkäiseminen ja väkivallan uhrien auttaminen vaatii resursseja.

Palvelujen parantamisen lisäksi me tarvitsemme todellisia asennemuutoksia. Ennen kaikkea meidän tulee tunnistaa, että väkivalta on yksi äärimmäisen syrjinnän muoto ja että syrjinnälle altistavat tekijät altistavat myös väkivallalle. Meidän onkin päästävä lopullisesti eroon syrjinnästä itsessään. Vain todellinen toisen ihmisen arvon kunnioittaminen estää väkivaltaa alkuunsa.

12.56 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa ovat myös aluehallintoviranomaisten työsuojelun vastualueiden resurssit, ja siellä tämän vuoden määrärahataso on 24,8 miljoonaa euroa, ensi vuodelle 26,2 miljoonaa euroa, eli siinä on pientä nousua, mikä on hyvä asia. Tästä noususta on 1,5 miljoonaa kohdennettu työsuojeluvalvontaan ja harmaan talouden torjuntaan.

1,5 miljoonaa on varsin pieni summa siihen nähden, että tässä hallituksen toimesta ja tälläkin budjetilla ollaan lisäämässä itse asiassa vierastyövoiman tuontia. Siihenhän liittyy paljon ongelmia: alipalkkausta ja muita heikkoja työehtoja, joita sitten viranomaisen pitäisi valvoa, niin että työehtosopimukset ja lainsäädäntö tulevat työnantajan toimesta täytettyä. Tähän tarvittaisiin kyllä paljon enemmän määrärahoja kuin mitä nyt esitetään ja lisäksi tietysti muita toimia, [Puhemies koputtaa] kuten alipalkkauksen kriminalisointi ja ammattiliittojen kanneoikeus. Onko näille hallitus aikonut jotakin tehdä? — Kiitos, puhemies.

12.57 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Budjettikirjan sivulla 728 osoitetaan 60 miljoonaa euroa perusterveydenhuollon hoitopääsyn parantamiseen. Tämä merkitsee käännettä perusterveydenhuollon tilanteeseen, joka on tasaisesti heikentynyt. Lipposen toisen hallituksen päättäessä vuonna 2003 toimintansa Suomessa oli 10 miljoonaa terveyskeskuslääkärikäyntiä, tällä hetkellä on 6 miljoonaa. Markkinavoimat ovat saaneet vallan meidän terveydenhuollossa ja olisivat saaneet vielä suuremman vallan edellisen eduskuntakauden sote-uudistuksen toteutuessa. Mutta pitkällä tähtäimellä tällä hetkellä ollaan todella huolestuttavassa tilanteessa terveyskeskuksissa ja, kuten täällä edustaja Kauman puheenvuorossa kuultiin, myös erikoissairaanhoidossa. Neurokirurgit tekevät työterveyshuoltoa, koska se on paremmin palkattua, sydänkirurgit poistavat hiekanjyviä kaatuneitten pikkulasten polvista. Meillä ollaan tällä hetkellä menetetty tilanne terveydenhuollossa ja ollaan veitsenterällä. Nyt ollaan tekemässä käännettä. [Puhemies koputtaa] Minun silmilläni katsottuna käänne näyttää vielä pieneltä mutta on kuitenkin käänne.

12.59 Riikka Purra ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erityisesti kehittyvistä maista saapuva maahanmuutto kustantaa yhteiskunnallemme miljardeja vuodessa. Suurin osa näistä kustannuksista ei kuulu sisäministeriön hallinnonalalle, ei siis kotouttamisen ja vastaanoton kuluihin, vaan sosiaali- ja terveysministeriön alalle, sillä suurin osa kustan-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

nuksista syntyy sosiaaliturvan käyttämisestä. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Maahanmuuttajat ovat huomattavan yliedustettuina esimerkiksi asumistuen ja toimeentulotuen saajien joukossa, pääkaupunkiseudulla yli 40 prosenttia. Tietyistä ongelmallisista lähtömaista saapuvien maahanmuuttajien elinkaarikustannukset Suomen taloudelle ovat keskimäärin noin 700 000—1,3 miljoonaa euroa henkilöltä koko elinkaarelta. Kysynkin ministeriltä: onko ministeriössä aikomuksia muuttaa maahanmuuttajien sosiaaliturvajärjestelmää siten, että myönteisen oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat eivät enää kuuluisi asumisperustaisen sosiaaliturvan piiriin?

13.00 Veronica Rehn-Kivi r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Kun kuuntelee oppositiopuolueiden kritiikkiä hallitusohjelmasta ja talousarvioista, niin tuntuu siltä, että siinä ei ole mitään hyvää. Mutta eikö ole tärkeätä, että hallitus haluaa panostaa ennalta ehkäiseviin toimenpiteisiin, joilla on kiistatta sekä taloudellisia että kansalaisten hyvinvointiin liittyviä positiivisia vaikutuksia? Annetaan hoitotakuu, nostetaan pieniä eläkkeitä, lapsilisien yksinhuoltajakorotusta ja opintotuen huoltajakorotusta ja korotetaan perusturvaa. Eivätkö nämä ole kannatettavia uudistuksia? Kysynkin ministereiltä: onhan näillä toimenpiteillä myös taloudellisia vaikutuksia?

13.00 Katja Taimela sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aito tasa-arvo elämässä — muun muassa kouluissa, työpaikoilla, palkoissa, eri valintatilanteissa — ei ole vuonna 2019 Suomessa edelleenkaan totta. Hallitus on omalta osaltaan sitoutunut sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen muun muassa talousarvioprosessissa ja kaikissa keskeisissä uudistuksissaan. Meillä on myös suosituksia, joilla päästä eteenpäin: lanseerataan sukupuolitietoisien budjetoinnin käsite, kytketään sukupuolitietoinen budjetointi kansallisiin ja hallinnonalakohtaisiin tasa-arvotavoitteisiin, laajennetaan sukupuolivaikutusten arviointi lakiesityksistä koko laajaan talousarvioprosessiin, raportoidaan talousarvion sukupuoli- ja tasa-arvovaikutuksista systemaattisesti ja tuetaan sukupuolitietoista budjetointia poliittisesti ja valtionhallinnon sisällä.

Arvoisa ministeri Blomqvist, miten koette edellä luetellut haasteelliset tavoitteet? Mitkä edellytykset meillä on hallituksena onnistua? Löytyykö hallinnonrajat ylittävää aitoa tahtotilaa ja vetovastuusta ja näkyvää roolia edellä mainituissa asioissa?

13.02 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kotihoidossa on todettu haasteita, ja vanhuspalveluita tulee kehittää kokonaisuutena. Tarvitaan lisää auttavia käsiä mutta niiden ohella myös uutta teknologiaa, uudenlaisia palveluja, ennalta ehkäisevän ja kuntouttavan työotteen vahvistamista. Kysyisin ministereiltä: miten kolmas sektori ja järjestöt aiotaan ottaa mukaan kotihoidon tueksi ja miten sote-alan työvoimapula aiotaan ratkaista, esimerkkinä sairaanhoitajien lääkemääräämiskoulutus?

13.02 Jari Ronkainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä STM:n talousarvioesitys pitää sisällään hyviä erityisesti pienituloisiin kohdistuvia korotuksia — kiitos niistä. [Kimmo Kiljunen: Hyvä hallitus!]

Minäkin haluan kiinnittää huomiota omaishoitajien asemaan. Kävin itse vastikään syksyllä tutustumassa omaishoitajien arkeen ja sain kuulla ja nähdä, mitä se pitää sisällään. Mielestäni vähintä, mitä voisimme tehdä, olisi saada omaishoitajien tuki verovapaaksi.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

Toinen merkittävästi kansalaisten arkeen vaikuttava asia on vakuutustoiminnan sujuvuus. Viime kaudella eduskunta hyväksyi yksimielisesti lausuman, joka edellyttää hallitusta tuomaan esityksen vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamiseksi ensi keväänä. Kysyisin teiltä, ministeri Pekonen: missä vaiheessa tämän asian valmistelu menee tällä hetkellä?

13.03 Piritta Rantanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän budjetin kulmakivinä ovat siis yhdenvertaisuus ja tasa-arvo sekä verorahoitteiset hyvinvointi- ja koulutuspalvelut. Haasteina ovat tälläkin alalla syntyvyyden lasku ja ikääntyminen, palveluiden eriytyminen ja yhteiskunnan ja perheiden muuttuminen. Tällä budjetilla voimme kuitenkin tarttua hyvinvoinnin edistämiseen ja eriarvoisuuden vähentämiseen. Muun muassa valmisteilla oleva mielenterveysstrategia, lapsiperhestrategia, joka ottaa kantaa muun muassa yhä yleistyvän vuoroviikkoasumisen tasa-arvoon, ja sosiaali- ja terveydenhuollon rakenneuudistus ovat niitä uudistuksia, jotka edistävät näitä tavoitteita. Kysyisin kuitenkin: kuinka hallitus nyt aikoo edistää terveyskeskus- ja lääkemaksujen ja Kela-kyytien kattomaksujen kehittämistä? Nämä ovat isolle osalle pienituloisia suuri ongelma, kun kaikki nollautuvat vuodenvaihteessa ja tulot ovat pieniä. Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon nimissä tämä on iso asia.

13.04 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta tässä, kun tässä on kiirehditty nytten tätä hoitajamitoitusasiaa, sosiaali- ja terveysvaliokunnan työtilanteesta sen verran, että päätimme työt viime perjantaina siellä, ja vaikka me olimme tällä viikolla saaneetkin hoitajamitoitusta koskevan hallituksen esityksen, niin realismin nimissä olisimme aloittaneet sen käsittelyn kyllä sitten vasta helmikuun alussa. [Kimmo Kiljusen välihuuto] Ja sama asia tietysti koskee tätä Terapiatakuu-kansalaisaloitetta. Se on tänne jätetty, ja se on minusta todella hieno asia, mutta sen osalta olemme sopineet valiokunnassa, että siinä käydään julkinen kuuleminen helmikuun alkupuoliskolla. Ja sitten kun katsomme sitä hoitotakuuasiasia, niin sitä varmaan voidaan sitten linjata, käsitelläkö ne yhtä aikaa.

Mutta sitten vielä kysyisin hyvän keskustelun päätteeksi ministeri Pekoselta tästä sosiaaliturvan uudistamisesta: pystyttekö jo sanomaan tässä kohtaa, mitä painotuksia tällä vaalikaudella siihen tulee, mitä me voisimme saada jo lainsäädäntönä tänne eduskuntaan käsiteltäväksi?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Huomaan, että arvoisilla edustajilla on vielä halukkuutta debattiin, mutta tähän keskusteluun varattu aika alkaa olla nyt täynnä. Pahoittelen, että ihan jokainen ei päässyt mukaan, mutta useimmat kuitenkin. Annetaan ministereille nyt mahdollisuus tähän päätteeksi vetää nämä yhteen, 3 minuuttia kullekin.

13.06 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos kaikille erittäin hyvistä kysymyksistä. Niitä tuli todella paljon, ja ajattelin, että jos puhun oikein nopeasti, niin ehkä ehdin niihin kaikkiin vastaamaan. Jos en, niin jatkan teidän kaikkien kanssa keskustelua kuitenkin myöhemmin.

Edustaja Filatov ja edustaja Anneli Kiljunen nostivat heti tässä keskustelun aluksi esiin tämän keliakiakorvauksen ja sen palauttamiseen liittyvän selvityksen, josta myöskin tämä lausuma on jätetty. Haluan todeta, että tämä selvitystyö on jo käynnistetty ministeriössä, ja

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

kun se etenee, niin sitten varmasti pääsemme myöskin siihen pisteeseen, että voimme tarkastella, mikä on keliakiakorvauksen palauttamisen mahdollisuus ja siihen tarvittava määräraha.

Sitten edustaja Filatov nosti esiin myöskin mielenterveyspulmat, jotka ovat suurin syy työkyvyttömyyseläkkeisiin. Tämä on totta, ja juuri tästä syystä nyt toteutetaan TEMin kanssa yhteistyössä tämä osatyökykyisten työkykyohjelma, johon on kohdennettu 10 miljoonaa euroa ensi vuodelle. Sitten lisäksi pääsemme käynnistämään myöskin tämän työelämän ja työhyvinvoinnin kehittämisohjelman, mikä on äärimmäisen tärkeää, koska minusta on erittäin tärkeää, että yksikään ihminen, joka on jo työelämässä, ei sieltä työelämästä putoa pois.

Edustaja Koskela nosti esiin ensimmäisenä nämä rintamalisien korottamiset, joihin myöskin edustaja Savio täällä viittasi. Haluan heti sanoa, että en ota tästä lisien korottamisesta kunniaa itselleni, vaan kiitän eduskuntaa yli puoluerajojen tästä päätöksestä, että näitä rintamalisia korotetaan. Haluan huomauttaa siitä, että olisi tietysti ollut mahtavaa, että me olisimme saaneet nämä etuudet maksuun heti vuoden alusta, mutta tämä esitys tehtiin marraskuun puolivälin jälkeen ja sen jälkeen käsiteltiin täällä eduskunnassa. Valitettavasti Kelan järjestelmät eivät pysy ihan näin nopeassa tahdissa mukana, ja sen takia tämä korotus tulee voimaan 1. huhtikuuta 2020.

Edustaja Tanus kysyi lapsilisien korotuksista ja niiden kohdentamisesta. Todettakoon, että köyhyysriski monilapsisissa perheissä on suurempi, ja siksi hallitus on tehnyt tämän painotuksen näihin korotuksiin. Lapsiperheköyhyyteen puuttuminen on äärimmäisen tärkeää, ja siksi hallitus tulee tarkastelemaan myöskin lisäkeinoja lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi.

Edustaja Risikko esitti monta hyvää kysymystä. Totean, että osatyökykyisten työllistämishjelmaa on valmisteltu hyvässä yhteistyössä TEMin kanssa. Se on pian valmis, ja sitten pääsemme todella työhön ja toteuttamaan sitä, ja tavoitteena on kuntouttaa ihmisiä takaisin työmarkkinoille. Toki meidän täytyy kuitenkin tunnustaa sekin, että joukossa on ihmisiä, jotka eivät kuntoudu takaisin työelämään, ja heille pitää sitten miettiä inhimillisiä ratkaisuja.

Myöskin sotu-uudistus nousi edustaja Risikon ja Vehviläisen puheenvuoroissa esiin. Olen todella pahoillani siitä, että emme päässeet käynnistämään tätä sotu-uudistuskomiteatyötä tämän vuoden puolella. Se [Puhemies koputtaa] oli minun tavoitteeni, ja sen olisin halunnut tehdä, mutta valitettavasti en nyt siihen päässyt. Mutta komiteatyö [Puhemies koputtaa] alkaa heti vuoden alusta, ja sieltä sitten komitea tuo... [Puhemies koputtaa]

Puhemies! Ihan muutama vielä:

Haluan edustaja Purralle vastata, että ei, tällaisia suunnitelmia ei ole meillä sosiaali- ja terveysministeriössä.

Ja Ronkaiselle todettakoon, että otamme vakavasti tämän lausuman [Puhemies koputtaa] vakuutuslääkärijärjestelmän [Puhemies koputtaa] epäkohtien korjaamisesta. Työ on käynnissä, ja palaamme siihen pian. [Kimmo Kiljunen: Entäs minun kysymys luottamuksesta?]

13.09 Perhe- ja peruspalveluministeri Krista Kiuru: Arvoisa puhemies! Nyt alkaa tehtävä impossible sen takia, että tässä oli valtavasti kysymyksiä, mutta yritän nyt tässä koota, ja joidenkin kanssa voidaan sitten puhua erikseen.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

Kempin, Kyllösen, Kauman ja Rehn-Kiven kokonaisuus liittyy aika paljon toisiinsa. Enninnäkin Rehn-Kivi kysyi ennaltaehkäisyn merkityksestä ja nimenomaan tällaisista hyvinvointitaloudellisista investoinneista ihmisiin: eikö nyt kannattaisi investoida, koska säästöt ovat tosiasiaa jatkossa paljon isommat? Juuri siitä lähtee tämä iso kuva liikkeelle. Eli kun Kemppi puhui hoitoketjujen toimivuuden puolesta ja Merja Kyllösen kokonaisvaltaisen hoidon puolesta, sitä me tässä juuri yritämme. Ihmisen ei pidä vain päästä lääkäriin kerran, vaan ihmisen pitää tulla myöskin hoidetuksi. Jos tämä meno jatkuu tällaisena, tällä yhteiskunnalla ei ole tähän varaa. Kun vaiva tulee, se on myös hoidettava, ja tämä on se iso perusfilosofia, joka meidän täytyy nyt ymmärtää.

Toinen näkemys oli se, mistä edustaja Kauma kysyi, että minkä takia ei myöskään erikoissairaanhoidossa nyt oteta niitä ongelmia vakavasti. Huolenne on aivan aiheellinen, on ihan totta, että myös erikoissairaanhoidossa on palveluissa parantamisen varaa, mutta kun me katsomme tätä isoa kuvaa, niin perusterveydenhuollon ja perussosiaalipuolen palveluiden aika ei ole ollut vielä lainkaan. Meidän on pakko tämä perustaso saada kuntoon, koska se vuotaa jatkuvasti erikoissairaanhoidon, minkä takia meillä on erikoissairaanhoidossa liikaa palveltavia ihmisiä, joiden pitäisi olla täällä perustasolla hoidossa. Ja tämän kuvan saaminen kuntoon on keskeinen osa siinä, mitä nyt yritetään tehdä toisin, niin kuin tässä edustaja Lindén jo totesi. Tässä on isosta käännöksestä nyt kysymys, jos tämä onnistuu.

Seuraava kokonaisuus liittyy tähän, miten sisältö- ja rakenneasioissa otetaan tämä sitten huomioon. Sisältökommenteissa tuli paljon parantamisen varaa, ja se kaikki lähtee siitä, että tämä hoitotakuu pitäisi saada toimimaan nopeammin, että ihminen pääsisi nopeammin lääkäriin. Onko varaa jopa siihen, mitä tässä esitettiin? Esimerkiksi Risikko kysyi, että tarvitseeko siinä odottaa niitä muutamia päiviä hoidon arviointiin lainkaan vai eikö mentäisi heti seitsemään päivään. [Paula Risikko: Ei ollut minulta!] — Vai ei ollut teiltä, sitten se oli tuo edustaja Ikonen. Mutta kyllä tässä on joka tapauksessa ihan hyviä arvioita siitä. Katsotaan, minkälainen se esitys tulee tässä ihan lähiaikoina olemaan.

Me pyrimme tekemään sen hoitotakuuesityksen mahdollisimman nopeasti kuntoon. Olen valiokunnan puheenjohtajan kanssa samaa mieltä siitä, että nyt on tärkeintä, että helmikuussa päästään aloittamaan. Tämä todella on monelta osin hankala tilanne, kun me menetimme puolitoista viikkoa tärkeää aikaa juuri silloin, kun sitä olisi parhaimmillaan tarvittu. Se näkyy myöskin tässä hoitajamitoituksessa, sillä siinä nimenomaan on tilanne se, että arviointineuvosto saamieni tietojen mukaan pari päivää sitten illalla ilmoitti, että he eivät saa sitä tänä perjantaina valmiiksi, minkä takia se jää välipäiville. Minä en tiedä vielä minä päivänä välipäivinä tämä olisi mahdollista saada, mutta teemme parhaamme, että se olisi mahdollisimman nopeasti täällä. Ja varoitin tästä, että kun tämä tehdään hallituksen puolella, niin me joudumme, totta kai, lainvalmistelun vaikeudet huomioiden ottamaan myöskin laajan kansalaisyhteiskunnan [Puhemies koputtaa] tätä asiaa arvioimaan, toisin kuin eduskunta, jolla olisi ollut mahdollisuus edetä nopeasti.

Paljon kysymyksiä jäi vastaamatta, pahoittelen sitä — mielenterveysasiat laitetaan kuntoon — paljon on asioita, mutta palataan niihin sitten kahdenvälisissä keskusteluissa. [Sari Sarkomaa: Miksi hoitajamitoitukseen tuli vain 5 miljoonaa? Ei riittänyt aikaa vastaamiseenkaan.]

13.13 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Arvoisa herra puhemies! Pariin kokonaisuuteen.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

Tässä edustaja Taimela luetteli erittäin kattavasti, mitä kaikkea hyvää hallitusohjelmaan sisältyy tasa-arvopuolella. On totta, että useimmat näistä ovat juuri näitä poikkihallinnollisia toimenpiteitä, ja se edellyttää tietysti hallitukselta vahvaa tahtotilaa, se on olemassa. Jo Rinteen hallituksen aikana käsiteltiin iltakoulussa tasa-arvoasioita, ja varmaan tullaan myös Marinin hallituksessa tekemään samoin. Sen lisäksi on asetettu valtiosihteereistä koostuva työryhmä, jota minä johdan ja jossa yritetään koordinoita sekä tasa-arvo-ohjelmaa että muitakin tasa-arvotoimenpiteitä. Tämä on tietysti aika haastava tehtävä, mutta olen kyllä vakuuttunut siitä, että hyvällä koordinoinnilla ja hyvällä tahtotilalla pystytään toteuttamaan myös kaikki nämä toimenpiteet. Se on ainakin tasa-arvoministerin — näin olen käsittänyt — tehtävä, ja tulen parhaani mukaan toimimaan, että tämä onnistuisi.

Sitten, arvoisa puhemies, tähän Istanbulin sopimukseen ja tähän lähisuhdeväkivaltaan, mikä tuli tässä useammassa puheenvuorossa jo esille. Muun muassa edustajat Filatov, Pelkonen, Tanus, Viljanen ja Forsgrén nostivat tämän asian, ja tämä on todella tärkeä asia. Naisiin kohdistuva väkivalta ja lähisuhdeväkivalta ovat keskeisiä tasa-arvokysymyksiä ja myös asennekysymyksiä. Tällä hallituskaudella laaditaan — minä nyt kerron myös sellaista, mikä ei suoraan ole minun vastuullani mutta kuitenkin kuuluu tähän aiheeseen — naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma, perustetaan itsenäisen raportoijan virka ja nostetaan turvakotien rahoitusta. Vuodesta 2015 tähän vuoteen mennessä turvakotien määrä on kasvanut 19:stä 28 turvakotiin ja näitä perhepaikkoja on lisätty 114:sta 202:een. Meillä kokonaissumma on nyt 21,6 miljoonaa euroa, ja siitä lisäys edelliseen vuoteen on 2 miljoonaa euroa näitten turvakotipaikkojen osalta, ja tätä määrärahaa tullaan lisäämään myös seuraavina vuosina.

Sitten vielä muutetaan rikoslain määritelmää raiskauksesta suostumuksen puutteeseen perustuvaksi, ja tämä on tärkeä asia.

Ja sitten haluaisin ehkä lopettaa siihen, minkä edustaja Forsgrén nosti esille, että tämä on asennekysymys, ja meillä kaikilla on siinä iso tehtävä, jokaisella omalta osaltaan, ja tietysti tasa-arvoministerinä tämä on minulle keskeisimpiä tehtäviä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Valitettavasti aika tähän pääluokkaan on nyt käytetty. Muutamalta sellaiselta edustajalta, joiden olisi ehkä kuulunut saada puheenvuoro, jäi se nyt saamatta, siitä pahoittelut. Keskustelu ja asian käsittely nyt siis keskeytetään. Sitä jatketaan myöhemmin tässä täysistunnossa.

Keskustelu keskeytettiin kello 13.16.

Keskustelua jatkettiin kello 21.45.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä istunnossa keskeytynyttä yleiskeskustelua pääluokasta 33.

21.45 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Perusterveydenhuollon palveluiden saatavuudessa on ongelmia ympäri Suomea. Ihmiset eivät pääse hoitoon, ja he ovat eriarvoisessa asemassa. Vanhustenhoidossa on puutteita. Mielenterveyspalveluihin ei pääse. Kunnat eivät yksin selviä velvoitteistaan. Samaan aikaan väestö ikääntyy ja palvelutarve kasvaa.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan sote-kustannukset tulevat kasvamaan merkittävästi tulevina vuosina. Palveluiden järjestämiseen tarvitaan vahvempia vastuutahoja, joten sote-palvelut on muodostettava kaupunkien ja kuntien yhteistyön pohjalta. Lasten ja nuorten mielenterveysongelmat ovat kasvaneet, ja hoitoon ei pääse, ja Suomessa YK:n lasten oikeudet eivät toteudu mielenterveyspalveluissa.

Nyt on suunnattava katse palveluiden parantamiseen. Me emme tarvitse enää massiivisia hallinnollisia muutoksia vaan me tarvitsemme sen rahan ihmisten palveluiden kehittämiseen ja ihmisten palveluiden saatavuuden parantamiseen.

Tässä lisätalousarviossa, minkä hallitus antoi, oli hienoa, että turvakotitoiminnalle saatiin lisää rahoitusta. Kiitos hallitukselle myös siitä, että YTHS sai lisärahaa kokoomuksen esittämän lisäyksen mukaisesti ja myös lääkehuollon tiekartta sai rahoitusta.

Hoitotakuuta on tiukennettava. Meidän pitää saada lakiin tiukemmat kriteerit, että ihmiset saavat hoitoa, eikä hoitoon ja hoivaan pääsy ei saa olla lompakosta kiinni. Hallituksen ehdotus kiristetyistä hoitotakuusta on sinällensä kannatettava. Nyt pitää löytää siihen keinot ja pitää myöskin varmistaa se, että hoitoa myöskin saa. Ei riitä, että saa yhteyden terveysasemalle tai pääsee jonkun henkilön luo, vaan pitää oikeasti myös saada sitä hoitoa.

Samaan aikaan, kun hoitotakuuta kiristetään, on huolehdittava siitä, että suun terveydenhuollon hoitojonot eivät kasva. Kokoomus esittää hoitotakuun tiukentamiseen 60:tä miljoonaa, ja lisäksi se raha, mitä on sote-keskusten kehittämiseen, on merkittävästi enemmän kuin mitä hallitus on esittänyt.

Kuten aikaisemmin sanoinkin, nuorten ja lasten mielenterveyspalvelut ja myös aikuisten mielenterveyspalvelut ovat kestävämmällä tasolla ja niitten parantamiseen tarvitaan lisää resursseja, ja kokoomus ehdottaakin terapiatakuun ottamista käyttöön. Se on nimenomaan perustason palvelujen vahvistamista, mielenterveyspalvelujen saamista matalalla kynnyksellä, esimerkiksi koulu- ja opiskelijaterveydenhuollossa viedään niitä palveluita sinne, missä lapset ja nuoret ovat.

Hallitus esittää vanhustenpalveluihin 5:tä miljoonaa ensi vuodelle. Kokoomus esittää kymmenkertaista määrää tai itse asiassa vielä enemmän, 150 miljoonaa euroa. Kokoomus esittää, että 1 000 hoitajaa saadaan kotihoitoon, kotihoitoa tukeviin palveluihin, ja 1 000 hoitajaa ympärivuorokautiseen hoivaan. Me emme saa jättää yhtään hoivaa tarvitsevaa hoidotta, ilman hoivaa. Meidän pitää huolehtia siitä, että kaikki saavat sitä tasa-arvoisesti riippumatta siitä, missä he sitä hoivaa saavat, ovatko he kotona vai ovatko he ympärivuorokautisessa hoivassa. On muistettava myös omaishoitajat ja heidän tukemisensa ja myöskin se, että he voivat pitää vapaapäivänsä — palveluseteli on siihen kätevä väline, silloin voi valita omaiselle sopivan hoitopaikan.

Kokoomus laittaa myös 10 miljoonaa pysyvää panostusta lapsiperheiden palvelujen parantamiseen ja myös laaturekisteriin. Laaturekisterille hallitus ei laita mitään rahaa, vaikka tiedolla pitäisi johtaa — ihmettelen kyllä, millä tiedolla. Myös tutkimukseen olemme lisäämässä 13 miljoonaa.

Ja sitten vielä lopuksi lyhyesti: C-hepatiitti on yleisin virushepatiitti ja sen eliminoimiseen, poistamiseen, väestöstä THL on antanut jo suosituksensa — eli STM:n alainen [Puhemies koputtaa] toimitus — ja se pitäisi saada jalkautettua suosituksen mukaisesti, ja siihen on tehty talousarvioesitykseen myöskin 600 000 sen vauhdittamiseen, ja se voi [Puhemies koputtaa] levitä myös kantaväestöön, esimerkiksi neulanpistotapaturmien välityksellä pikkulapsiin.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

21.50 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvioesitys on varsin huikea summa, 14,9 miljardia euroa. Se on siis runsas neljäsosa valtion koko talousarviosta. Puhutaan merkittävästä potista, ja ajanpuutteen vuoksi on keskitettävä vain tiettyihin asioihin. Tässä budjetissa löytyy tältä hallinnonalalta hyvää vaikka kuinka paljon.

Vaikka tämä summa on iso, se on silti 138 miljoonaa euroa pienempi verrattuna tämän vuoden talousarvioon. No mistä syystä näin on? Taustalla on tietysti työllisyyden kasvu ja kilpailukyky sopimuksen päättymisen. Näiden johdosta muun muassa työttömyysturvamenot ja sairausvakuutusmenot laskevat.

Moniin etuuksiin tehdään parannuksia ensi vuonna, niin kuin tiedämme. Merkittävimpinä muutoksina voisi mainita muutamia.

Pienten eläkkeiden korotukset ovat merkittävä panostus, joka kohdentuu yli 600 000 eläkeläiseen vuoden alusta lähtien. Takuueläkkeen täyttä määrää korotetaan 50 eurolla kuukaudessa, ja kansaneläkkeen täyttä määrää korotetaan 34 eurolla kuukaudessa. Kansaneläkettä on korotettu viimeksi vuonna 2008. Nämä panostukset näkyvät ihmisten tileillä vuodenvaihteen jälkeen ja tuovat helpotusta monien alkuvuoteen, jolloin aivan liian monet joutuvat tinkimään elämisen kuluistaan. Niin kuin tiedämme, alkuvuosi sairaalle ja ikääntyneelle on nykypäivänä melkoinen kauhistus, kun muun muassa apteekkikäynnit tuntuvat tuskaisilta lääkkeiden omavastuumaksujen vuoksi. Silloin monet joutuvat punnitsemaan, ostaako lääkkeitä vai ostaako ruokaa. Jokainen tiedämme, kumpi menee siinä vaiheessa edelle.

Myös perusturvaan tehdään odotetut korotukset. Vähimmäismääräiseen kuntoutusrahaan, sairaus- ja vanhempainpäivärahoihin, työttömyysturvan peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen tulee 20 euron korotus.

Ja tuttua juttua: työttömyysturvan aktiivimallin leikkurin poisto ja työttömyyspäivärahan lisäpäivien alaikärajan korotus.

Vuoden 2020 talousarviossa on osoitettu veteraanien tukemiseen 104 miljoonan euron määrärahalisäys, enemmän siis kuin tänä vuonna. Tämä raha käytetään pääasiassa rintamaveteraanien kotiin vietäviin palveluihin. Lisäksi rintamalisää korotetaan 1.4.2020 lukien nykyisestä reilusta 50 eurosta 125 euroon kuukaudessa. Tämä on ehdottoman tärkeä ja koko tätä meidän eduskuntaamme yhdistänyt päätös, jonka takana me jokainen varmasti seisomme.

Arvoisa puhemies! Tässä muutamia etuuksia, joita halusin nostaa.

On myös muistettava, että koko hallitusohjelma on lapsimyönteinen hallitusohjelma. Lapen kehittämistyön jatkuvuudesta pidetään kiinni, ja tähän tärkeään lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen on varattu määrärahaa 10 miljoonaa ensi vuodelle.

Täällä tänään jo pidin aiemmin puheenvuoron turvakotipaikoista. Meillä on Suomessa tilanne se, että joka kolmas nainen kohtaa lähisuhdeväkivaltaa ja turvakotipaikkojen määrä on edelleen riittämätön. Meillä turvakotiin hakeutui viime vuonna reilut 5 000 ihmistä, ja se on valtavassa kasvussa koko ajan. Turvakotipaikkoja tarvitaan ehdottomasti lisää, ja siksi olen kiitollinen hallitukselle siitä, että nimenomaan turvakotipaikkojen lisäykseen varataan 2 miljoonaa euroa. Kokonaisuudessaan turvakotimäärärahat ovat 21,6 miljoonaa.

Turvakotien ohella tärkeää on panostaa myös päihdepalveluihin, koska päihteet ovat myös keskeinen syy turvakotipalvelujen tarpeelle. Tulevan vuoden budjetissa on varattu 1,5 miljoonan euron lisämääräraha päihteitä käyttävien äitien palveluihin. Tämä on hyvä

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

alku, ja siihen vielä valtiovarainvaliokunnan esittämä 200 000 euron määrärahalisäys toi positiivisen lisän.

Niin kuin sanoin, rajallisen ajan vuoksi on mahdotonta läpikäydä kaikkea sitä hyvää, mitä ensi vuoden budjetti tämän suuren hallinnonalan osalta tuo tullessaan. Tärkeimpiä kuitenkin ovat parannukset ihmiset toimeentuloon ja satsaukset siihen, että pystyisimme jatkossa tarjoamaan myös entistä parempia sosiaali- ja terveystalveluja kansalaisillemme, ihan jokaiselle.

21.56 Toimi Kankaanniemi ps: Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaisten vastalauseessa on 23 lausumaa sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osalta. Niissä nostamme esiin niitä polttavia ongelmia, joita meidän järjestelmässämme on ja joista sadattuhannet, ehkä jopa miljoonat, ihmiset tässä maassa kärsivät. Ne jakautuvat hyvin monella tavalla ja moneen eri tarkoitukseen, niin kuin luonnollista on, koska ihmisillä on hyvin monenlaisia vaikeuksia ja ongelmia. Kaikkia on kuitenkin pyrittävä auttamaan tasapuolisesti heidän murheistaan riippumatta.

Arvoisa puhemies! Meidän vaihtoehtobudjetissamme esitettiin diabeetikoille ruokavaliokorvauksiin 2 miljoonan euron määrärahaa, lääkkeiden omavastuuosuuden keventämiseen 11 miljoonaa euroa, keliaakikoille 2 miljoonaa — nyt taisi mennä hieman nuo diabeetikot ja keliaakikot minulla tässä sekaisin, mutta kaikki varmaan ymmärtävät, siis keliaakikkojen ruokakorvauksiin 2 miljoonaa euroa.

Lisäksi maatalouslomittajien tilanteen parantamiseen esitimme 10 miljoonaa euroa, mutta näitä esityksiä emme voineet jättää, kun lainsäädäntötulkinta nyt on täällä tiukka. Siksi haluan ne tässä nostaa esille, että meidän vaihtoehtobudjetissamme ne ovat. Äänestykseen niitä nyt emme valitettavasti saa. Lausumissa niihin kiinnitetään kuitenkin huomiota, että hallitus niihin tarttuisi.

Nämä summathan ovat suhteellisen pieniä, mutta kohteet ovat polttavan tärkeitä. Esimerkiksi maatalouslomit ja yleensä viljelijäväestön jaksaminen on tänä päivänä erittäin vakava ongelma, ja siihen pitää löytyä ratkaisuja. Tilanne vain pahenee, kun EU leikkaa maatalouden tukia ja sitä kautta vaikeuttaa niiden ihmisten ja perheiden toimeentuloa ja tulevaisuudennäkymiä.

Arvoisa puhemies! Suuri huoli meillä on tästä, että meillä lapsiperheköyhyys on edelleen iso ongelma. Siihen pitää löytyä parannuksia.

Päivällä tiedustelin ministereiltä vastausta saamatta, että miten omaishoitoa kehitetään, kun hallitusohjelmassa näin sanotaan. Miten ja milloin? Jäin odottamaan vastausta, mutta sitä en kuullut.

Sitten totean vielä, että hallitusohjelmassa on myös tämä sote-uudistus. Sitä ei valmistella nyt parlamentaarisesti, eivätkä kunnat ole siinä riittävästi mukana. Tähän toivon muutoksen.

21.59 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaiset ovat tänään toistaneet sen toivomuksen mutta myös vaatimuksen, että sotea lähdetäisiin käsittelemään parlamentaarisesti yhdessä. Sote-uudistustahan me kaikki odotamme, sitä on tehty vuosikausia, se on kuin Iisakinkirkko, sen rakentaminen kestää, ja tuntuu, että maaliin ei päästä, mutta jos me yhdessä voisimme sitä sotea rakentaa, niin se voisi olla mahdollista. Ja kun tämä uusi eduskunta valittiin, niin silloin silloinen pääministeri Rinne myös ilmoitti, että parlamentaarisesti asiaa tehtäisiin, niin kuin myös oppositiossa ollessaan SDP kaipasi

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

myös itse sitä parlamentaarista valmistelua. Näkisin tämän ehdottomasti tärkeänä, ja toivonkin, että meidän viestimme otetaan vastaan, jotta ei tule samanlaista show'ta kuin oli tuossa viime kaudella siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa.

Tänään puhuttiin tästä hoitajamitoituksen viivästymisestä, ja ministeri arvioi viikolla, että ehkä se kuitenkin olisi voitu saada tässä joulukuun aikana, mutta nyt kun eduskuntakin jää istuntotauolle, käsittelykään ei olisi ollut mahdollista kuin vasta ensi vuoden puolella. Mutta meidän käsittelimme muun muassa sote-uudistusta ja sote-lakeja silloin kun muu eduskunta oli lähtenyt jo kesälomille, sosiaali- ja terveysvaliokunta istui heinäkuussa. Eli kyllä me olisimme voineet tulla lomalta, istuntotauolta istumaan eduskuntaan ja käsittelemään hoitajamitoitusta, jos se vain olisi saatu tänne ennen vuodenvaihdetta, koska me olemme siihen sitoutuneet. Ainakin itse olen sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä enemmän kuin valmis käsittelemään sitä. Eli jääme edelleen odottelemaan, ja se on harmillista. Olisi ollut kiva ja tarpeen kuulla, mikä siellä itse asiassa jurraa, mikä siinä lakiesityksessä on niin vaikea tuoda maaliin. Veikkaanpa, että se on se rahoitus. Hallituksen 5 miljoonaa euroa hoitajamitoituksen toteuttamiseen on riittämätön. Me olemme esittäneet omassa vaihtoehtobudjetissamme niin koulutukseen kuin myös hoitajien palkkaamiseen lisäresursseja.

Arvoisa herra puhemies! Tämän sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokan loppusumma on 14,9 miljardia euroa, ja siinä on paljon asioita. Haluan kiittää siitä, että täällä on hyviä asioita, joihin nyt lisätalousarviolla on kohdennettu — siellä on todellakin turvakoteihin, siellä on valvontaan, tutkimukseen ja kehittämiseen, eläkkeisiin, veteraanien tukemiseen, rintamaveteraanien kotiin vietäviin palveluihin.

Huolestuttava on tämä valvonta-asia. Vuoden 2019 ensimmäisessä lisätalousarviossa annettiin johtuen vanhustenhuollon kriisistä resursseja sinne valvontaan Valviralle ja aveille, ja nyt saimme kuulla, että tänä vuonna ennätysmäärä on tullut kanteluja sinne aveihin, eli on se ikävää tavallaan jälkeensä. Jälkivalvontaanhan me emme voi tehdä, eli tulisi olla sellaisia toimia, että me pystyisimme ennaltaehkäisemään vanhustenhoidossa tapahtuvia kaltoinkohtelu- ja epäkohtatilanteita, ehkä juuri niitä hoitajien puutoksia myös.

Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaiset ovat kantaneet huolta hyvin kauan ja pitkään saattohoidon laadusta Suomessa, ja olemme tehneet lakialoitteen saattohoitolain aikaansaattamisesta Suomeen. Toivoisin, että voisimme lailla tätä asiaa ohjeistaa, jotta se olisi yhdenvertaista ympäri Suomen. Omaishoidosta olemme esittäneet, että omaishoidon tuki olisi verovapaata. Silloin olisi tuntuva se korvaus, jonka omaishoidosta saa.

Sitten minä olen miettinyt, millä tavalla me voisimme tätä vanhustenhoidon kaltoinkohtelua ja kriisiä helpottaa. Tulisiko meidän tuntuvasti lisätä niitä laitoshoivapaikkoja? Meillä on valtavasti kotihoidossa vanhuksia, jotka eivät sinne kuulu. He eivät itse halua olla siellä, ja omaiset ovat sitä mieltä, että he ovat liian huonokuntoisia. Mutta entä jos meillä olisikin hoivapaikkoja, hoivakoteja, ryhmäkoteja, vanhainkoteja, hyviä hoivapaikkoja, joissa ihminen voisi viettää vanhuuttaan eikä siellä omassa kodissa? Jos me kääntäisimme kelloa taaksepäin ja peruisimme ne laitoshoivapaikkojen vähennykset ja päinvastoin rakentaisimme niitä lisää, niin voisin kuvitella, että yksinäisyys vähenisi ja ihmisillä olisi parempi olla. Siellä olisi jokapäiväinen ateria, lämpö ja hoiva tarjolla, koska monet ikäihmiset eivät kykene omassa kodissaan yksin asumaan. Sama liittyy myös omaishoittoon: kun omaishoidettava lähtee sinne lyhythoivapaikalle, niin se ei saa olla pelkkä säilönnä vaan siellä pitää olla riittävästi resursseja.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

Hoivatakuusta sen verran vielä, että toivoisin, että oikeasti olisi ne tuhat lääkäriä lisää ja sinne lääkärille pääsisi. Nythän se hoitotakuu kuivuu kasaan sillä tavalla, että se on moniammatillinen tiimi, joka ottaa vastaan. Tämä hallituksen siihen kohdistama raha ei valitettavasti riitä, sen me tiedämme kaikki. Perussuomalaiset ovat olleet sitä mieltä aina, että kun ikäihminen pyrkii lääkärille, hänet pitää ottaa vastaan niin kuin hän menisi päivystykseen. Ikäihmistä ei pidä laittaa odottamaan hoitopäätystä, hänen pitää päästä heti lääkärille. Se on se tahtotila ja tavoite, mitä pitää Suomessa tavoitella. — Kiitoksia.

22.05 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelma rakentaa osaltaan lapsiystävällistä Suomea. Keskustan aloitteesta kävimme tänä syksynä aiheesta tarpeellisen ajankohtaiskeskustelun. Lasten ja perheiden tukeminen on yhteinen asiamme.

Korotamme etuuksia pienimmästä päästä. Vähimmäistasoiset äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahat sekä sairauspäiväraha nousevat. Tämä maksaa melkein 40 miljoonaa euroa vuodessa. Yksinhuoltajien ja monilapsisten perheiden lapsilisät nousevat ensi vuoden alusta kymppillä kuukaudessa ja elatustukea nostetaan 7 euroa kuukaudessa. Tämä maksaa 36,5 miljoonaa euroa vuodessa. Lasten ja perheiden palveluita kehitetään sekä lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa jatketaan, ja siihen on varattu 10 miljoonaa euroa. On hyvä, että lapsistrategia laaditaan, ja senkin tekemiseen on varattu 5 miljoonaa. Moni lapsi kärsii äitinsä päihdeongelmasta — päihdeäitien hoitoon kohdennetaan myöskin varoja. Kaikkien elämä ei ole myöskään turvallista — turvakoteihin suunnataan lisää rahaa 2 miljoonaa. Myöskin opiskelevat perheet saavat lisäkorotuksen, opintotuen huoltajakorotukseen. On tärkeää, että me kannustamme myöskin perheen perustamiseen jo opiskeluvaiheessa. Korotamme pienimpiä vanhempain- ja sairauspäivärahoja ja jatkamme työtä lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi.

Keskusta on ehdottanut ja ehdottaa, että jatkossa syntyvyyden vähentämisestä koitua laskennallinen säästö lapsilisiin pidetään tuolla lapsilisämomentin sisällä ja kohdistetaan lyhentämättömänä lapsilisien korottamiseen. On tärkeää luoda Suomeen sellainen toivon, myönteisyyden ilmapiiri, jossa nuoret uskaltavat sitoutua, perustaa perheen ja saada lapsia. Siihen me kaikki voimme vaikuttaa.

Iloitsen siitä, että perhevapaaudistus saadaan piakkoin maaliin. Perheet saavat edelleen päättää, miten hoitavat lapsensa. Kotihoidon tuki säilyy ennallaan, isän mahdollisuudet osallistua lasten hoitamiseen paranevat ja äidin mahdollisuudet pysyvät ennallaan tai jopa vähän lisääntyvät, jos isä luopuu vapaaehtoisista viikoistaan tai antaa niitä äidille. Kaiken kaikkiaan joustavuus lisääntyy merkittävästi. Työn ja vapaa-ajan yhteensovittaminen helpottuu. Toteutuu uudistus, jota ei ole aikaisemmin saatu kokoon. Olen tästä erityisen iloinen — se on hieno joululahja lapsiystävälliselle Suomelle.

Tahdon kiittää hallitusta siitä, että se on pienen ihmisen asialla kehdestä hautaan. Äskен kuulimme puhetta edustaja Juvoselta saattohoidon kehittämisestä. Se on todella tärkeää. Siihen on varattuna 2 miljoonaa euroa, toivon mukaan myöhemmin vielä lisää. Saattohoitoa tulee kehittää, se on todella tärkeä viimeinen rakkaudenpalvelus täältä lähtevälle.

22.09 Janne Heikkinen kok: Arvoisa puhemies! Nuorten mielenterveyden ongelmat ovat aikamme viheliäisimpiä kysymyksiä. Siksi tervehdin ilolla ja lämmöllä Terapiatakuu-kansalaisaloitetta. Kaikkiaan 35 miljoonan euron lisämäärärahalla saataisiin tehokkaat perustason mielenterveyshoidon palvelut vahvistettua asianmukaiseen kuntoon ilman mahdotoman pitkiä jonoja. Mielenterveysasioissa oikea-aikainen palveluiden saaminen on äärim-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

mäisen tärkeää. Tuskaisen pitkät jonot ja avun saamisen pitkittyminen voivat pahimmillaan päättyä jopa peruuttamattomiin ratkaisuihin. Meillä ei ole varaa menettää ketään kansakuntamme veneestä, ja siksi kokoomus on asettunut tämän kansalaisaloitteen taakse. Toivon sydämestäni, että myös hallitus taipuisi tähän. Tämä olisi erityisen tärkeää kotikaupungilleni Oululle, jossa nuoria mielenterveysongelmaisia ihmisiä tuntee jokainen lähipiirissään.

22.10 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Mielenterveyshäiriöt ovat yleisin pysyvän työkyvyttömyyden syy. Niistä aiheutuvat kustannukset suomalaiselle yhteiskunnalle ovat mittavat, OECD-arvion mukaan vuositasolla jopa 11 miljardia euroa.

Kaikkien ikäryhmien mielenterveyspalveluiden kehittämistarpeet liittyvät palvelujärjestelmän hajanaisuuteen, perustasolla toteutuvan hoidon vähäisyyteen sekä lähipalvelujen riittämättömyyteen. Etenkin lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut ovat rakenteellisesti ja toiminnallisesti pirstaleisia. Palvelujen saantia vaikeuttaa myös se, että vain terveyskeskuksilla on lakisääteinen mielenterveyden häiriöiden hoitamisen velvoite, kun taas muiden toimijoiden, kuten muun muassa neuvolan ja kouluterveydenhuollon, tehtävänä on pelkästään tukea ja edistää mielenterveyttä. Esimerkiksi kouluissa tehtävän mielenterveys-työn tilastointi on puutteellista, mikä vaikeuttaa lasten ja nuorten mielenterveyshäiriöiden hoitokokonaisuuksien kehittämistä ja laadun seurantaa.

Arvoisa puhemies! Pidän todella tärkeänä, että kansallisen mielenterveysstrategian laatimiseen on varattu määrärahat talousarviossa. Mielenterveysstrategian laatimisen yhteydessä on välttämätöntä vahvistaa nimenomaan perustason palveluja niin, että ne vastaavat aidosti lasten, nuorten ja aikuisten mielenterveys- sekä myös päihdeongelmiin liittyviin palvelutarpeisiin ja varmistavat riittävän nopeasti avun piiriin pääsemisen. Perustason palvelujen lisäksi on tärkeää parantaa myös ennalta ehkäiseviä ja matalan kynnyksen palveluja sekä kouluterveydenhuollon roolia lasten ja nuorten mielenterveyden lievien oireiden ja häiriöiden hoidossa ja koko perheen tilanteen huomioon ottamista, jotta voidaan varmistaa riittävä apu ja tuki oireiden mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Arvoisa puhemies! Puutteet perustason lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen saatavuudessa ja palvelujen pirstaleisuus kuormittavat nykyisellään valitettavasti niin erikoissairaanhoitoa kuin lastensuojelua. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen kehittämisessä onkin hyvin tärkeää, että huomioidaan erityisesti lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen vahvistaminen sekä hoito- ja koordinaatiovastuun selkeyttäminen. Myös aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa tulee ottaa paremmin huomioon koko perheen tuen tarve. Kiitänkin hallitusta siitä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen määrärahaa on talousarviossa varattu lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen tarkoituksena madaltaa lasten ja nuorten mielenterveyspalveluiden saamisen kynnystä, parantaa oikea-aikaisuutta ja saatavuutta osana perhepalveluita.

Sitten, arvoisa puhemies: Vähän on aikaa jäljellä. Valitettavasti en edustaja Juvosen alkupuheenvuoroon kerennyt, kun oli pakko käydä syömässä välillä, mutta kun tiedustelin, olivatko ne asiat nousseet esille, joista puhuttiin edellisessä pykälässä, niin tämä hoitajamitoitukseen liittyvä asia oli. Itse olen sitä mieltä, että hoitajamitoituksen saaminen lakiin on kaikista tärkeintä. Itse en näe nyt tällä hetkellä oleellisimpana asiana sitä, saadaanko se eduskunnalle ennen joulua vai joulun jälkeen. Tärkeintä on se, että se tulee. Se tulee niin pian kuin mahdollista. Nyt on ollut oikeasti vähän haasteena se, että kun hallitus kaatui, niin tuli parin kolmen viikon gäppi, ei saatu asioita eteenpäin. Tiedän, että sen eteen teh-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

dään nytten todella paljon töitä, että se saataisiin eduskunnalle niin pian kuin mahdollista. [Arja Juvosen välihuuto]

Sitten toinen asia, mikä liittyy tähän hoitajamitoituksen budjettiin, tähän 5 miljoonaan euroon. Tämä liittyy nyt oleellisesti siihen, että ensi vuonna kun hoitajamitoitus tulee lakiin 1.4., niin siihen tulee aluksi siirtymäaika. Siirtymäajan aikana asetetaan sitova 0,5:n mitoitus, mistä syystä vielä ensi vuonna ei tarvita suurempaa rahoitusta kuin 5 miljoonaa euroa tähän siirtymisessä. Mutta sitten todellakin vuodesta 21 eteenpäin aina siihen vuoden 23 maaliskuuhun asti, kun se sitova 0,7 tulee voimaan, totta kai näille vuosille on budjetoitava entistä enemmän rahaa, ja silloin tämä 5 miljoonaa euroa per vuosi ei tule missään nimessä siihen riittämään. Hallitusohjelmaanhan on nyt kirjattu sillä lailla, että nämä lisätehtävät, mitkä kunnille tulevat, tullaan täysimääräisesti kompensoimaan kunnille. Tämä on yksi osa-alue liittyen tähän kokonaisuuteen.

22.16 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minä tässä puheenvuorossani tulen kiinnittämään sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa yhteen ainoaan kysymykseen huomioni, ja se kysymys on eläkkeet.

Tässä hallitusohjelmassa ja myöskin budjetissa on se keskeinen ulottuvuus, joka koskee ikäihmisiä, että 25 vuotta ikäihmiset ovat olleet se tulonsaajaryhmä Suomessa, jolta on viety etuuksia enemmän kuin miltyään väestöryhmältä koko Suomen historiassa. Tämä neljännesvuosisata on ollut hyvin vaikea ajanjakso, ja nyt meillä on ensimmäisen kerran sitten 90-luvun alun hallitus ja hallitusohjelma, jossa on kokonaisvaltainen ohjelma ikäihmisten elinolosuhteiden kohentamiseksi ja parantamiseksi. Sille nostan hattua — minulla vain ei ole hattua täällä mukana.

Yhtenä elementtinä on pienimpiin eläkkeisiin tehtävät korotukset. Olemme jo useampaan kertaan täällä toistaneet sen, että takuueläkettä korotetaan 50 eurolla kuukaudessa ja kansaneläkettä 34 eurolla. Tämä on myöskin lähtö sille tavoitteelle, joka on asetettu, että tällä vaalikaudella pystyttäisiin nostamaan alle 1 400 euron eläkkeitä 100 eurolla, ja tähän tietysti tähdätään.

Hallitusohjelmassa on toinenkin komponentti, jota pyritään käynnistämään: Kun me tiedämme, että kansaneläke ja takuueläke eivät ole varsinaisia vanhuuseläkkeitä Suomessa vaan ne ovat perusturvaa, ja tiedämme, että keskimääräinen täyttä kansaneläkettä saava ihminen on 50-vuotias mieshenkilö — on kysymys siis lähinnä työkyvyttömyyseläkkeistä — ja me tiedämme myöskin sen, että varsinainen vanhuuseläkehän on työeläke, 98 prosenttia yli 65-vuotiaista saa työeläkettä, niin tässä hallitusohjelmassa on lähtökohtana myöskin se, että kolmikantaisten neuvottelujen kautta työeläkejärjestelmästä yritetään saada neuvottelemalla sitten se 100 euron korotus näihin 1 000—1 400 euroon liittyviin eläkkeisiin, ja se hintalappu on noin 700 miljoonaa euroa. Itse asiassa olisin sitä mieltä, että tämä 100 euron korotus voitaisiin laittaa kaikille työeläkeläisille, silloin se olisi solidaarinen luonteeltaan, ja sen hintalappu olisi esimerkiksi puolitoista miljardia euroa. Nyt te voitte kysyä, onko sitä rahaa olemassa. Voin kertoa, että eläkerahastot, joista se raha otettaisiin, kasvavat vuosittain keskimäärin 8 miljardia euroa, eli tästä mittakaavasta nyt on kysymys. Silloin nipistettäisiin hieman työeläkejärjestelmän kasvusta — ei siis itse järjestelmästä vaan sen pääomista. Mutta joka tapauksessa tässä on lähtökohtana, että tässä pyritään neuvottelemaan nyt siitä, että työeläkejärjestelmästä saataisiin tähän niin kutsuttuun vappusataseen sitä tukea, mikä onkin ainoa oikea lähtökohta, koska ne rahathan on kerätty nimenomaan eläk-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

keitä varten. Ja vielä jo aikanaan, kun se taitettu indeksi hyväksyttiin silloin 95, lähtökohdaksi oli nimenomaan suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtyminen.

Arvoisa puhemies! Tämä on ensimmäinen askel siinä, että me pääsemme sitten kiinni tähän varsinaiseen isoon asiaan, joka koko eläketurvassa on olennainen eli tämä indeksikorotus ja taitettu indeksi. Siltä osin olemme täällä tehneet, kymmenkunta kansanedustajaa, lakialoitteen taitetun indeksin korvaamisesta puoliväli-indeksillä. Eli palautettaisiin se puoliväli-indeksi siten, että siitä indeksikorotusvarasta kaksi kolmattaosaa olisi eurokorotusta ja kolmasosa olisi sitten prosenttikorotusta. Tämä lakialoite on valiokunnassa käsiteltyssä, ja toivon, että se saa asianmukaisen tuen.

Olen tietoinen myöskin siitä, että edustaja Elomaa ja perussuomalaiset ovat tehneet rinnakkaisen lakialoitteen tämän suhteen ja siitä tässä budjettiesityksen yhteydessä tullaan myöskin äänestämään. Sen rinnakkaisen lakialoitteen ongelma on se, että se toistaa taitetun indeksin rakenteen. Tämä alkuperäinen taitettu indeksi on syntynyt siitä — se ei ole niinkään tämä suhdeluku 20—80 — että se taitettiin 65 ikävuoteen, niin että alle 65-vuotiaat ihmiset eli työkyvyttömyyseläkeläiset saavat tätä puoliväli-indeksiä ja siitä ylöspäin sitten tällä 20—80-suhteella. Nyt perussuomalaisten idea on se, että alle 1 400 euron eläkkeissä olisi tämä puoliväli-indeksi eikä muuten. Se on sikäli ongelmallinen, että se ei koske silloin kaikkia työeläkejärjestelmän piirissä olevia eläkkeensaajia, koska se on ansiosidonnainen järjestelmä. Ja tämä kymmenen kansanedustajan tekemä lakialoite on tässä suhteessa huomattavasti mielekkäämpi kuin tämä perussuomalaisten tekemä aloite, ja itse näkisin sosiaali- ja terveysvaliokunnan ottavan esille tämän [Puhemies koputtaa] toisen näistä lakialoiteista.

Tässä suhteessa siellä on myöskin kokoomuksella olemassa ehdotus, että perustettaisiin parlamentaarinen työryhmä, joka käsitelisi työeläkejärjestelmää. Meillä on lähtökohdaksi kyllä kuitenkin se ollut koko ajan, että työeläkejärjestelmä on kolmikannassa luotu ja on järkevää, että ne neuvottelut käydään kolmikannassa.

22.21 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Suomessa on suuri määrä täydestä sydämestään vanhuksia hoitavia hoitajia. Nämä ihmiset eivät kuitenkaan ole koneita, eikä kukaan jaksa tehdä työtä, mitä ei saa tehdä niin hyvin kuin osaa ja minkä kuormittavuus on aivan liian suurta.

Syyskuussa 2018 tehdyn kyselyn mukaan 68 prosenttia hoitajista arvioi työssäjaksamisensa huonoksi. Samana vuonna tehty laaja kysely kertoi myös, että 52 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että palkka ei vastaa heidän osaamistaan.

On aivan selvää, ettei vanhustenhoidon ongelmia ratkaista ilman henkilöstömäärän lisäämistä. Toivottavasti tämä tapahtuu nopeasti, kuten edustaja Juvonen toi juuri esiin.

22.22 Jari Koskela ps: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Juvonen jo toi meidän perussuomalaisten suurimmat huolenaiheet esiin, mutta keskityn yhteen asiaan eli aikakautemme suurimpaan huolenaiheeseen, mielenterveyteen, kuten edustaja Berg — ja oliko täällä joku muukin, Heikkinen — joka piti siitä myöskin puheenvuoron.

Suomalaisten fyysinen terveys on parantunut viime vuosina. Työkyvyttömyyseläkkeet ovat vähentyneet. Samanaikaisesti kuitenkin puolet työkyvyttömyyseläkkeistä on mielenterveysperusteisia. Joka viides suomalainen kokee vuoden aikana mielenterveyshäiriötä, ja joka viides sairastuu elämänsä aikana masennukseen. Joka toinen suomalainen kokee jossakin elämänsä vaiheessa mielenterveyden häiriön.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä hallituksen budjetissa on varattu rahoitusta kansallisen mielenterveysstrategian laatimiseen. Mielenterveysstrategia on hyvä asia, mutta terapiatakuu liittyy peruspalveluihin, ja se on toteuttava erikseen. Siihen siis tarvitaan omat taloudelliset panostuksensa.

Huolestuttavaa on, että joka neljäs lapsi elää perheessä, jossa vanhemmalla on tai on ollut mielenterveys- tai päihdeongelma. Mielenterveyshäiriöt muodostavat 70 prosenttia lasten ja nuorten tautitaakasta. Kynnys hakea apua on madaltunut, mutta moniongelmaisuus on lisääntynyt. Lapsien lapsuudenkokemukset vaikuttavat myös heidän loppuelämäänsä, ja mielenterveyden häiriöistä 50 prosenttia alkaakin ennen 14. ikävuotta.

Itse olen tutkinut miesten avioeroja, ja siitä materiaalista kävi hyvin selville, että kriisitilanteessa tutkittavani eivät halunneet tai löytäneet apua tässä elämänvaiheessa, ehkä suurimmassa käännekohdassa, mitä elämä tuo tullessaan. Erään tanskalaisen tutkimuksen mukaan väestön kaikkein syrjäytynein väestöryhmä on yli nelikymppiset eronneet miehet. Syrjäytyä-sana on työmarkkinasana, se tulee meille suomeen ruotsista elikkä utslagen-sanasta, mikä tarkoittaa ulos lyötyä, ulos heitettyä. Näillä kriisin käyneillä ihmisillä on kasvava tarve mielenterveyspalveluihin.

Ajatus siitä, että miehen ei kuulu jäädä rypemään tunteisiin, voi tarkoittaa hankalien asioiden välttelyä. Se voi johtaa siihen, että mies ei hae apua. On liian häpeällistä näyttää tällä tavoin heikkoutta. Masennusoireet voivat jäädä täysin vaille hoitoa, mikä pahimmillaan voi johtaa jopa itsemurhaan. Avioerokriisin läpikäyneiden miesten itsemurhat ovat kaksinkertaiset verrattuna normaalielämäntilanteissa eläviin. Yleisellä tasolla miesten tekemät itsemurhat ovat kolminkertaiset naisiin verrattuna. Miehet ovat yliedustettuina itsemurhatilastoissa. Avun kynnystä heidän kohdallaan pitäisi saada madallettua.

On hyvä, että mielenterveystietoisuus on kasvanut. Lasten kohdalla varhainen puuttuminen ja kotiin tehtävän työn merkitys on suuri. Näin kyetään varhaisessa vaiheessa tunnistamaan merkit ja ottamaan tilanne hallintaan. Maahamme tarvitaan lisää matalan kynnyksen palveluita, kuten palvelukeskuksia, nuorisoasemia ja monitoimijaisista päivystystä. Ikäihmisten kohdalla monitoimijaiset päiväkeskukset vähentävät turvattomuutta ja myös yksinäisyyttä.

Maahamme voitaisiin eri sektorien osaajista muodostaa yhdessä vaikkapa hybridimalli. Pääpainon pitää olla kohti ehkäisevää mielenterveystyötä, ja sen on oltava keskeinen päämäärä. Vielä ehkäisevä työ ei valitettavasti toimi toivotulla tavalla, ja eri tahojen osaajat eivät ole riittävästi, koordinoidusti löytäneet toisiaan.

Porrastettu mielenterveyspalvelujärjestelmä, joka perustuu perustasolla matalan kynnyksen palveluihin, on kustannusvaikuttavampi kuin erikoissairaanhoidolähtöinen järjestelmä. On laskettu, että yhden syrjäytyneen saaminen takaisin työelämään tuo 2 miljoonan säästöt. Kustannusten kattamiseen riittäisi, jos työpaja- ja etsivän nuorisotoiminnan kautta kyetään saattamaan sata nuorta 15 000 nuoren joukosta takaisin työelämään. Varhainen puuttuminen on siis kaiken a ja o. Siksi hoitotakuu mielenterveyspotilaille on kyllä hyvä ja kannatettava ehdotus. Se maksaa itsensä takaisin.

Arvoisa puhemies! Tilastojen mukaan vakava kriisitilanne voi tulla lähes jokaisen kohdalla vastaan jossakin kohtaa elämää. Se voi olla loppuunpalaminen, läheisen kuolema, avioero, konkurssi ynnä muuta. Kun mieli järkkyy, silloin ei ole aikaa odottaa viikkoja tai kuukausia, apua pitää saada mieluiten heti.

On arvioitu, että varhainen puuttuminen ja psykoterapian aloittaminen siirtäisi 7 500 henkilöä etuisuuksien piiristä työelämään. Tämä tuottaisi noin 340 miljoonan vuosittaiset

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

säästöt. Terapiatakuuseen panostettu euro toisi sen yhteiskunnalle kymmenkertaisesti takaisin. Samalla saataisiin tarpeellista työvoimaa. Suomen uuden hallituksen tavoitteena on 4,8:n työttömyysaste, tällä hetkellä se on yli 6. Panostamalla mielenterveyden edistämiseen saadaan työelämään uusia työtätekeviä käsiä, eikä vain niitä: kerrannaisvaikutus tulee olemaan moninkertainen, ensisijaisesti henkilöiden elämänlaadun paranemisen myötä.

Hallituksen esityksen 97 miljoonaa sosiaali- ja terveystalouden kehittämishankkeisiin ja lisäksi 10 miljoonaa lapsiperheiden hyvinvoinnin edistämiseksi ovat aivan hyvän suunnaisia, mutta nyt tässä kohtaa tämä 10 miljoonaakin on summana aivan liian pieni.

22.28 Jenna Simula ps: Arvoisa herra puhemies! Mielenterveysongelmat ovat todellakin yksi merkittävimmistä terveydellisistä ongelmista, jotka koskettavat aivan liian isoa osaa suomalaisista. Niistä puhuttaessa kiinnittäisin huomiota myös siihen, ettei masennuksen takana olevia syitä useinkaan selvitetä. Masennuksen taustalla voi olla moninaisia syitä, mutta on aivan liian tyypillistä olettaa masennuksen ja väsymyksen kuuluvan vaikkapa elämäntilanteeseen, kuten pikkuvauva-arkeen tai hektiseen työntekoon ja opiskeluun, eikä masennuksen todellista syytä siten aina selvitetä. Myös pelkkä väsymys voidaan usein laittaa masennuksen piikkiin, vaikkei ihminen itse edes kokisi olevansa masentunut. Mikäli kunnassaan ylipäänsä onnistuu pääsemään ongelmista lääkärille asti, saa diagnoosin ohessa yleensä lääkityksen ja lämmintä kättä, ei terapiaa tai syiden selvittelyä. Masennus voi tosiasiassa olla liitännäisoire jollekin muulle sairaudelle, kuten neuropsykiatrisille häiriöille tai raudan ja eri vitamiinien puutostiloille, joten taustojen selvittämiseen on syytä panostaa paljon nykyistä paremmin. Pelkkä masennusdiagnoosi ja lääkitys eivät aina suinkaan riitä.

Arvoisa puhemies! Hallitukselta toivoisinkin nopeita toimia ja ratkaisuja, jotta masennuksen ja väsymyksen taustalla olevia syitä ja sairauksia selvitetäisiin ja mielenterveystyön laatu paranisi ihmisten saadessa tarvitsemaansa hoitoa.

22.30 Merja Mäkilä-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Otan puheenvuorossani kantaa vain yhteen asiaan, ja se on muistisairaiden hoidon tilanne.

Jos haluamme saada ikäihmisten hoidon kustannukset kuriin ja samalla huolehtia ihmishyvinvoinnista, kaikkein tärkein toimenpide on saada muistisairauksien ennaltaehkäisy, hoidon ja kuntoutuksen eheä polku toimimaan nykyistä paremmin. Suomessa on tällä hetkellä 200 000 muistisairasta, ja jos jokaisella ajatellaan olevan kaksi läheistä, niin muistisairaudet koskettavat läheisesti yli puolta miljoonaa suomalaista. Nykytietämyksen mukaan muistisairauksia voidaan ennaltaehkäistä tehokkaasti, ja siksi aivoterveystalouden edistämiseen tähtäävät toimenpiteet maksavat aina itsensä takaisin. Aivoterveystalouden edistäminen alkaa äitiysneuvolapalveluista, ja sen tulisi olla keskeinen asia kaikenikäisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämistyössä. Aivoterveelliset elämäntavat pienentävät sairastumisen riskiä, ja ne myös hidastuttavat sairauden etenemistä. Hyvä, että tämä asia on hallituksen agendalla voimallisesti.

Ennaltaehkäisyn mahdollisuuksista huolimatta osa meistä sairastuu muistisairauteen. Se, mitä sen jälkeen tapahtuu tai jää tapahtumatta, selittää paljon kustannuksia. Muistisairauksien toteamisessa, hoidossa ja ennaltaehkäisyssä on suuria eroja eri puolilla Suomea. Suomessa ei toteudu muistisairauksien eheä hoitoketju, ja tämä kasvattaa kustannuksia. Esimerkiksi muistisairauden varhainen toteaminen ja hoidon aloittaminen parantavat hoidon vaikuttavuutta merkittävästi. Tällä hetkellä muistisairaudet diagnosoidaan keskimäärin kaksi vuotta ensimmäisistä oireista, ja tätä aikaa pitäisi saada lyhyemmäksi. Kuntoutus-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

ta ja sopeutumisvalmennusta muistisairaalle ei ole riittävästi. Kunnissa työskentelevien muistihoitajien puute on valtava, eikä heitä kouluteta tällä hetkellä juuri missään. Muistihoitajan ja lääkärin työparityöskentely on erittäin kustannusvaikuttava tapa hoitaa kotona asuvia muistisairaita ja heidän erityistarpeitaan perustasolla. Kotihoito laitostaa monin paikoin muistisairaant omaan kotiinsa neljän seinän sisälle. Kaikkein tärkeintä muistisairaant toimintakyvyn ylläpitämisessä olisi säännöllinen ulkoilu, ja nyt monin paikoin muistisairaant eivät pääse lainkaan ulos. Tarvitsemme ehdottomasti kotihoitoon koulutettujen ammattihenkilöiden lisäksi esimerkiksi kauppa- ja kulttuurikummeja, joiden kanssa muistisairaant olisi turvallista lähteä kodin ulkopuolelle liikkumaan. Myös muuta kuntoutusta ja kuntouttavaa toimintaa tulisi lisätä, sillä muistisairaant toimintakykyä voidaan ylläpitää ja näin inhimillistä olemista kotona jatkaa.

Tiettyssä sairauden vaiheessa muistisairaant ei ole enää turvallista ja inhimillistä asua omassa kodissaan, ja siksi tarvitaan myös yhteisökoteja. Muistisairas tarvitsee hyvin harvoin laitoshoidoa, mutta hän tarvitsee ympärivuorokautista hoitoa ja hoivaa kodinomaisessa ympäristössä. Itse puhun mieluummin yhteisökodista kuin tehostetusta palveluasumisesta. Yhteisökoti voi olla myös ryhmäkoti tai perhehoitokoti. Myös yhteisökodissa voidaan toimintakykyä ylläpitää sairauden loppuvaiheeseen saakka, jos siellä työskentelee riittävästi osaavaa ja ammattitaitoista henkilökuntaa. Haluan korostaa, ettei käsiparien määrä yksin riitä, sillä muistisairaant toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen edellyttävät vankkaa ammattitaitoa. Toisaalta ympärivuorokautisessa hoivassa ja hoidossa tuskin pystytään toimimaan laadukkaasti alle 0,7:n mitoituksen, joten mitoituksen säätäminen lakiin on perusteltua. Suurin osa ympärivuorokautisen hoidon ja hoivan asiakkaista on muistisairaita.

Arvoisa puhemies! Muistisairaiden yhdenvertaisten oikeuksien toteutumiseksi ja samalla kustannusten kuriin saamiseksi nyt on nopeiden toimenpiteiden aika. Erityisen tärkeää on selvittää ja tarvittaessa luoda muistisairaant maakunnalliset hoitopolut diagnoosista palvelutarpeen arvioinnin kautta tarvittaviin palveluihin olemassa olevia hyviä käytäntöjä ja tutkimusnäyttöä hyödyntäen — nämä hoitopolut siis kuntoon. Tähän pitäisi nyt joka tasolla käyttää voimavaroja, sillä kansakunnan ikääntymisen myötä, ennalta ehkäisevistä toimista huolimatta, muistisairaiden määrä tulee kasvamaan maassamme. Olen huolissani siitä, ettei asian tärkeyttä edelleenkaan tunnisteta, ja toivon, että te täällä olevat kuntapäätäjät kyselisitte, miten nämä asiat on hoidettu omassa kunnassanne tai alueellanne, koska jos saadaan muistisairaudent ennaltaehkäisy, kuntoutus ja hoito kuntoon, niin sillä saamme myös kustannuksia tehokkaasti kuriin. — Kiitos.

22.35 Jukka Kopra kok: Arvoisa herra puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriöllä on ollut pitkään käynnissä hanke, jossa kehitetään maamme lääkärihelikopteritoimintaa. Tämä on erittäin tärkeä toimiala ja parantaa turvallisuutta kaikkialla maassa, siis ainakin siellä, missä tämä lääkärihelikopteripalvelu on tosiasiallisesti saatavissa. Toivon, että hallitus tätä toiminnan kehittämistä vie määrätietoisesti eteenpäin samalla otteella kuin tähänkin asti.

Tiettyjä puutteita tässä alueellisessa peitossa on, ja yksi vakava puutoskohta on Etelä-Karjalan alueella, siellä ei lääkärihelikopteria ole. Eri selvitysmiehet ovat tätä asiaa tutkineet ja selvittäneet, ja asiantuntijalausunnot ovat päättyneet siihen lopputulemaan, että Lappeenrantaan tulee sijoittaa lääkärihelikopteri palvelemaan Etelä-Karjalan alueen, Saimaan saariston ja itärajan asukkaita mahdollisissa hätätilanteissa. Tarve on ilmeinen ja puute myös. Päätöksenteko asiasta on nyt sosiaali- ja terveysministeriössä kesken, ja toivon ko-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

vasti, että siellä tätä asiaa valmisteltaessa ja vihdoinkin päätettäessä otetaan tämä huomioon. Pelastus- ja lääkärihelikopteri kuuluu Lappeenrantaan, ja sinne se tulee sijoittaa, jotta Etelä-Karjalan asukkaat saavat tämän tärkeän palvelun sillä tavalla kuin apulaisoikeusasiameskin on lausunnossaan linjannut.

22.36 Pasi Kivisaari kesk: Puhemies! Edustaja Kopra tarttui ihan tärkeään asiaan. Lääkärihelikopterin puutetta oli myös Etelä-Pohjanmaalla, mutta onneksi se katve on nyt poissa ja lääkärihelikopteri on sijoitettu Seinäjoelle. Todella tärkeä huomio on se, mihin alueelle sen asian kohdistat. Puhutaan kuitenkin ihmisten hengestä ja henkien pelastamisesta, kuten usein lääkärihelikopteripalveluissa on kyse.

Puhemies! Hallitus jatkaa siis viime vaalikaudella toteutetun mukaisesti pienimpien etuuksien korottamista. Viime vaalikauden aikana laitettiin Suomen taloutta kuntoon ja saatiin työllisyysastetta nostettua. Tämän vuoksi on erityisen hienoa, että nyt, kun se kivi-jalka on saatu vankemmaksi, hallituksen budjetti vuodelle 20 tuo paljon hyvää erityisesti pienituloisille.

Lapsi- ja perhemyönteisyyden vahvistaminen yhteiskunnassa ja lasten ja perheiden palveluiden kehittäminen on erittäin tärkeää erityisesti nyt, kun syntyvyys laskee. Poliitiikan keinot ovat tietysti rajalliset mutta eivät kuitenkaan merkityksettömiä. Yhteiskunnan lapsimyönteisyydellä on siis merkitystä. Toiveena totta kai on, että jokainen lasta haluava voisi saada lapsen ja perheiden toivoma lapsiluku voisi täytyä.

Puhemies! Keskusta haluaa jatkaa työtä lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi ja onkin ehdottanut, että jatkossa syntyvyyden vähenemisestä koituva laskennallinen säästö lapsisiin pidetään lapsilisämomentin sisällä ja kohdistetaan lyhentymättömänä lapsilisien korottamiseen.

Puhemies! Hallituksen tavoitteena on, että jokainen suomalainen saa laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut riippumatta siitä, missä hän asuu ja miten paljon hänellä on varaa maksaa itse palvelusta. Pienituloisten eläkeläisten aseman kohentaminen on myöskin tärkeä asia, jota hallitus toteuttaa. Hallitus on siis nostamassa tuntuvasti pienimpiä eläkkeitä ensi vuoden alusta alkaen, aivan keskustan tavoitteen mukaisesti. Pelkkä eläkkeen taso ei kuitenkaan ole ainut määrittävä tekijä eläkeläisten arjessa selviytymistä ja pärjäämistä arvioitaessa. Pienituloisten ja erityisesti paljon sairastavien ikääntyneiden näkökulmasta erittäin tärkeitä ovat myös laadukkaat ja helposti saavutettavat, maksuttomat tai edulliset peruspalvelut. Siksi sote-uudistus on saatava aikaan vihdoinkin tällä vaalikaudella.

22.40 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! Kotitalousvähennyksellä on tärkeä rooli suhteessa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin ja ihmisten hyvinvointiin. Hallitus on pienentämässä kotitalousvähennystä niin, että työkorvaus laskee 50 prosentista 40 prosenttiin ja palkkakorvaus 20 prosentista 15 prosenttiin. Pidän tätä lyhytnäköisenä. Hallituksen kohdentama leikkaus kotitalousvähennykseen on leikkaus erityisesti lapsiperheiltä ja ikääntyneiltä ihmisiltä. Kotitalousvähennyksen leikkaus nostaa remonttien ja kotipalveluiden hintaa ja laskee palveluiden kysyntää. Tämä on omiaan kasvattamaan riskiä harmaan talouden lisääntymiseen sekä vähentämään palvelualojen työllisyyttä.

Kokoomuksella on hallituksen toimiin nähden täysin toisenlainen päämäärä. Me haalamme vähentää harmaata taloutta, edistää työllisyyttä sekä puolustaa lapsiperheiden ja ikääntyneiden arjen sujuvuutta. On ensiarvoisen tärkeää, että me päättäjät teemme kaikkemme sen eteen, että Suomi olisi kaikilla mittareilla maailman lapsiystävällisin maa. Se

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

vaatii sitä, että emme vaikeuta perheiden mahdollisuuksia sujuvoittaa omaa arkeaan tai heikennä lapsiperheiden mahdollisuuksia ostaa sellaisia palveluita, jotka tukevat heidän elämäänsä.

Ekonomistit näkevät, että kotitalousvähennykseen kohdistuvan heikennyksen vaikutukset niin työllisyyteen kuin vanhusten asumiseenkin voivat pitkällä aikavälillä kääntyä selkeästi kielteisiksi. Arvokkaan vanhuuden takaamiseksi yhteiskuntamme tulee mahdollisuuksien mukaan tukea ikäihmisten omia toiveita siitä, missä ja miten he haluavat ikääntyä. Niin kauan kun kotona asuminen on turvallista, on tärkeää, että kotiin on saatavilla hoivan lisäksi myös muita tarvittavia tukia ja palveluita. Näitä ovat esimerkiksi siivouspalvelut, ruokapalvelut ja muut kotihoitoon liittyvät palvelut. Ne ovat merkittäviä arkea sujuvoittavia ja helpottavia palveluita.

Tampereella on kymmenisen vuotta sitten kehitetty tällainen Kotitori-malli, jonka tarkoituksena on helpottaa ikäihmisten pärjäämistä omassa kodissa. Sieltä saa neuvoa monenlaisiin arkisiin kysymyksiin, ja ajattelen, että myöskin tällaisten palveluiden hankinnassa se voisi olla juuri sopiva tapa auttaa ja neuvoa ja malli voisi olla levitettävissä muuallekin tukemaan tällaisten palveluiden käyttöä eli kannustaisi siihen vieläkin enemmän.

Kokoomus pitää kotitalousvähennyksen heikennystä huonona työllisyys-, perhe- ja senioripolitiikkana. Olemme esittäneet oman ratkaisumme vaihtoehtobudjetissamme, ja toivonkin, että tämän budjetin yhteydessä hallitus tarttuisi, vielä kun ehtii, kokoomuksen esitykseen perua kotitalousvähennykseen kohdistuva leikkaus ja korottaisi yli 75-vuotiaiden kotitalousvähennystä. Se olisi aito tulevaisuusteko suomalaisille perheille, vanhuksille ja yrityksille.

22.43 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Muutama asia:

Budjettiesitys sinänsä on ihan hyvä ja sosiaalisesti tasapainoinen. On äärimmäisen tärkeää, että sosiaalietuuksia, perusturvaa, eläkkeitä ja rintamamiesten asemaa nyt kohennetaan. Se on tärkeää suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa. On myös hyvä, että budjettiin on varattu myös sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseen rahaa, jolla hoitotakuuta ja perhepalveluita plus sitten hoitajamitoitusta viedään eteenpäin, 94 miljoonaa muistaakseni.

Mutta oikeastaan se pääviesti itselläni on nyt sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen. Niin kuin täällä useassa puheenvuorossa on sanottu, se on nyt tällä vaalikaudella vain saatava maaliin. Itse tulen alueelta, jossa tämä integrointi on tehty sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen ja ensihoidon osalta, eli siellä on Siun sote. Samoin Eksote ja Kainuu ovat samassa tilanteessa. Me olemme vieneet tämän niin pitkälle kuin tässä tilanteessa voidaan viedä, mutta meillä on tullut nyt sitten ongelmaksi tämä talouden kiikkulautaus tässä asiassa, samoin ongelmia on tullut omistajaohjauksen kanssa. Toivoisin, että etupainotteisesti näitä sote-palveluita kun viedään eteenpäin, niin tämä rahoitusmalli ratkaisitaisiin ensimmäisenä tai sitten tehtäisiin joku kuntatalouden tukipaketti, jolla tämä kiikkulautamallin korjataan. Tällä hetkellä rakennamme noin 2,5 prosentin kasvulla sosiaali- ja terveyspalveluiden ensi vuoden budjettia, ja samaan aikaan kunnassa joudutaan vetämään nollalinjaa. Tosi inhottava kiikkulautaus kaiken kaikkiaan, ja siitä sitten kärsii peruskunnassa meidän sivistys-, vapaa-ajan ja varhaiskasvatuksen palvelut. Jos kokonaisuutena sitä rahoitusmallia miettii, niin kyllähän sen pitää perustua tarvevakioituun malliin, jolla sitten pystytään myös alueen erilaisuudet huomioimaan ja sen mukaan myös palveluita tuottamaan.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

Toinen tähän valmisteluun liittyvä asia on sitten terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen rajapinta, jossa käydään koko ajan meidän kuntayhtymän ja peruskunnan välillä sitä keskustelua, että kenen tehtävänä se tässä mallissa on. Niin pitkään kun tämä sote-valmistelu roikkuu, tässä on semmoinen epäselvä tilanne, ja terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on se, millä taloudellisia pitkän aikavälin säästöjä saadaan aikaan.

Vauhtia sote-valmisteluun! Toista hallituskautta tätä ei voida odottaa, ja tähän valmisteluun ei pidä missään tapauksessa enää mitään maakunta-ajatuksia erikseen sotkea. Että nyt viedään sote ensin maaliin, ja sen jälkeen palataan siihen, mitä maakuntatyökaluihin otetaan mukaan.

22.46 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Jatkan tästä, mihin edellinen edustaja jäi, eli sote-uudistuksesta.

Itse suhtaudun vähän ristiriitaisesti tähän, että me puhumme niin paljon näistä erilaisista palikoista ja rakenteista, joita pitää siirtää paikasta toiseen, kun mielestäni oleellisin asia, mitä meidän tulisi tarkastella, riippumatta siitä mallista, on rahoitus. Julkisen rahoituksen osuus Suomen terveydenhuoltomenoista — riippumatta siitä, että jatkuvasti puhumme kustannusten hillitsemisestä — on Suomessa vain OECD-maiden keskitasoa, vaikka yleisesti ottaen hyvinvointijärjestelmämme terveydenhuoltoineen pitäisi olla OECD-maiden yläpuolella. Suomessa julkisen rahoituksen osuus terveydenhuollon menoista on noin 75 prosenttia, kun esimerkiksi Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa se on siinä 84—85 prosenttia, ja vastaavasti Suomen terveydenhuollon menojen bruttokansantuotesuhde on koko Pohjoismaiden alhaisin, ja ylipäätänsä nämä terveydenhuoltoon laitettavat menot per asukas ovat pienemmät kuin muissa Pohjoismaissa.

Tietysti tämä meidän demografinen tilanteemme ja väestön ikääntyminen ovat näitä tosiasioita, mistä me emme mihinkään pääse, mutta siitäkin huolimatta näitä rahoitusasioita pitäisi miettiä tarkemmin. On selvää, että minkäänlainen rakenteisiin liittyvä sote-uudistus ei tule tuomaan meille merkittävää muutosta, mikäli perusterveydenhuoltoon ei lisätä resursseja. Siellä on yksinkertaisesti liian vähän rahaa. Meillä on myös liian vähän lääkäreitä. Sen lisäksi he ovat vähän väärissä paikoissa, kuten tiedämme. Tässä asiassa pitäisi erityisesti tarkastella julkisen puolen työoloja, ylipäätänsä sitä painetta, missä erityisesti nuoret terveyskeskuslääkärit joutuvat toimimaan. Haasteethan ovat aivan samoja kuin hoitajienkin puolella.

Ylipäätänsä kun tätä rahoitusta mietitään, tähän ei ole mitään selviä eikä yksinkertaisia ratkaisuja, mutta sitä suuremmalla syyllä meidän pitäisi kyetä pohtimaan tässä yhteiskunnassa, mihin me haluamme rahaa laittaa. Haluammeko me priorisoida meidän terveydenhuoltoamme, laittaa rahaa sinne, mihin se hyvinvointiyhteiskunnassa oikeasti kuuluu?

22.49 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tässä budjettiesityksessä pannaan nyt täytöntöön yksi niistä keskeisistä ikäihmisiin liittyvistä esityksistä, joita hallitusohjelmassa on, ja viittaaan tässä nyt tähän vanhusasiainvaltuutetun toimeen. Meillä on Suomessa ryhdytty sijoittamaan oikeusministeriön alaisuuteen erityyppisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin tai tiettyihin väestöryhmiin keskittyneitä valtuutettujen toimia, ja näistä ehkä tunnetuimmat ovat tietysti tasa-arvovaltuutettu ja lapsiasiainvaltuutettu. Lapsiasiainvaltuutetunhan tässä viitattiin aika lailla eilisissäkin eduskuntakeskusteluissa, kun puhuttiin näistä al-Holin leirissä olevista lapsista.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

Eli vanhusten osalta tällaista vanhusasiainvaltuutetun toimea ei ole aikaisemmin meillä ollut, vaikka siitä on jo parisenkymmentä vuotta puhuttu ja keskusteltu. 2000-luvun alusahan tästä tehtiin jo laaja kansalaiskeräys, kerättiin alle nimiäkin, ja tästä on tehty myöskin kansalaisaloite, ja sitä kautta on ilmaistu se tahto, että me tarvitsisimme myöskin vanhusasioihin, ikäihmisten asioihin, keskittyneen valtuutetun viran. Ja tämä hallitus on nyt tässä hallitusohjelmassaan kirjannut ylös tämän tarpeen ja tahtotilan siitä, että tällainen vanhusasiainvaltuutettu tänne saadaan, ja nyt tässä budjettiesityksessä siihen varataan myöskin voimavaraa, jolloin tämä paljon toivottu ja kaivattu askel otetaan ja me saamme äänitorven, henkilön, joka seuraa hallinnosta sinänsä riippumattomasti ikäihmisten asioiden tilaa Suomessa. Muun muassa ikäihmisten hoitoon liittyvät kysymykset saavat sitten uuden, tarkemman silmän, joka tässä on tärkeä. Jälleen kerran yksi niistä konkreettisista, hienoista uudistuksista, joissa tätä hallitusohjelmaa pannaan täytäntöön.

22.51 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Vanhusasiainvaltuutettu on ollut myös perussuomalaisten asialistalla vuosikausia, ja on hyvä asia, että siihen kohdennetaan resursseja. Meidän tuleekin saada pian myös tietää, mitkä ovat vanhusasiamiehen tehtävän toimenkuvat ja valtuudet eli miten hän sitten tulee jatkossa toimimaan.

Täällä on puhuttu sote-uudistuksesta — pitäisi, pitäisi, vaan kun ei tule. Me voimme täällä kaivata ja odottaa ja toivoa sitä ja luoda uskomme siihen, että sote tulee, mutta kyllä me tarvitsemme niitä lakiesityksiä myös. Eli tässä aika kuluu ja tiimalasi valuu, ja kohta olemme taas siinä tilanteessa, että pohdimme sote-lakeja perustuslakivaliokunnassa, sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja aika loppuu. Siihen samaan syssyyn laitetaan tämä hoitajamitoitusasia, jota myös odotellaan. Voimaantulo, sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsitteilyt, asiantuntijakuulemiset, kaikki vievät oman aikansa, elikkä, hopi hopi, kiirettä pitää.

Hoitajien palkkaamisesta on puhuttu — milloinka niitä hoitajia sitten ruvetaan palkkaamaan? Tehy on tänään vaatinut 100 miljoonaa euroa lisää valtionosuuksia hoitajien palkkojen korottamiseen, hoitajien palkkoihin. Palkoista on puhuttu, ja ilman rahaa sitä hoitajaa ei saada.

Hallitus on nostanut pieniä eläkkeitä. Perussuomalaiset tukevat kyllä takuueläkkeen nostoa. Viime kaudella sitä nostettiin kolme kertaa, nyt tulee tämä yksi korotus. Samoin kansaneläkkeen korotusta totta kai me kannustamme ja tuemme. Mutta muistutamme siitä vappusatasesta, että mikä oli hallituksen viesti silloin. Alle 1 400 euron eläkkeisiin ei ole tulossa sitä vappusatasta, 1 200—1 300 euroa on se raja siinä, elikkä vielä edelleen jääme vähän sitä odottamaan. [Timo Heinonen: Onko näin? — Kimmo Kiljunen: Onhan se tulossa!] Mutta totta kai pidämme huolen ja toivomme, että eläkeläisten tilanne paranisi entisestään. Meillä on vaihtoehtobudjetissamme muun muassa lääkkeiden omavastuisiin ja omaishoitoon ynnä muihin liittyviä toimenpiteitä.

Arvoisa herra puhemies! Eilen käytiin keskustelua täällä al-Holin tilanteesta ja orpolapista, ja hallitus on linjannut, että lapsia tuodaan. Juuri julkisuudesta tulleen tiedon mukaan toimet olisivat käynnissä ja kaksi orpolasta on sieltä saapumassa Suomeen. Kysyin eilen täällä istunnossa liittyen sosiaali- ja terveysministeriön alaan, koska lehtitietojen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö oli myös mukana tässä operaatio Korvessa, että millä tavalla on varauduttu tähän. Tarvitaan terapiapalveluja, tarvitaan runsaasti erilaisia resursseja, ei ainoastaan tänään vaan myös huomenna, vuosien ajan varmastikin. Millaisia lastensuojellisia toimia on tehty, ja mitkä ovat resurssit siellä? Olisi ollut hyvä kuulla, millä tavalla kaikkeen tähän on varustauduttu, koska me olemme varmasti kaikki samaa mieltä, että lap-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

set tarvitsevat tuen ja avun, niin nämä orpolapset kuin kaikki muutkin, jotka apua tarvitsevat.

Katson hallitukseen liittyen terapiatakuuseen. Meillä on täällä tämä kansalaisaloite — millä tavalla se sitten lähtee etenemään? Mielenterveyspalvelut on saatava Suomessa kuntoon. Yhä useampi nuori kuin myös työikäinen kärsii mielenterveysongelmista, väsymyksestä, loppuunpalamisesta töissä. Tähän on saatava apua. Millä tavalla ne nuoret sitten sen avun saisivat? Palveluja tulisi olla myös koulun päätteeksi saatavilla — on se sitten siellä koulussa koulupsykologi, koulukuraattori — siihen aikaan, kun se opiskelija, oppilas voi mennä sitä apua hakemaan elikkä koulutuntien jälkeen. Hän ei voi kesken koulupäivän välttämättä lähteä hakemaan sitä apua. Eli hyvin tärkeitä asioita, niin kuin on myös kiusaamisen poistaminen Suomesta niin työelämästä kuin kouluista. Se on se ensimmäinen askel siihen mielen hyvinvointiin, että kaikki voivat olla omia itseään eikä kiusaamista tapahdu.

Täällä vielä keskustelussa nousi esille se, että onko se laitoshoidtoa vai onko se yhteisöllistä hoitoa vai ovatko ne ryhmäkoteja, missä tulevaisuudessa ja tällä hetkellä vanhuksia hoidetaan. Tärkeää on, kun annetaan palvelulupaus, että ihminen hoidetaan loppuun asti siellä ryhmäkodissa tai hoivakodissa, että se hoito on myös laadukasta ja siihen kuuluu myös hyvä saattohoito. Monesti näissä kodinomaisissa yksiköissä ongelmana on se, että sieltä puuttuu sitä kivunlievitystä, kipulääkkeitä, sieltä puuttuu osaamista esimerkiksi injektoiden antamiseen, kun puhutaan hyvin vahvoista, opioidipohjaisista lääkkeistä. Siinä mielessä kodinomaisiin yksiköihin tulee tätä osaamista erityisesti antaa ja lähettää, ja silloin puhutaan myös vahvasta, hyvästä koulutuksesta. Kaikki apukädet toki tarvitaan vanhustenhoitoon, on paljon avustavaa, tukevaa työtä, mutta itse hoitotyön ja lääkitsemisen tulee olla koulutetulla ammattihenkilöllä, ja kaikille sitten sillä hetkellä, kun on tarvis, se apu on annettava. — Kiitos paljon.

22.56 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Mielenterveysongelmat varsinkin lapsilla ja nuorilla ovat valtava ongelma tällä hetkellä. Edustaja Juvonen toi hyvin esiin tämän asian, että apua pitäisi olla saatavilla kouluista matalalla kynnyksellä, koska juuri siellä koulumaailmassahan nämä lapset ja nuoret ovat.

On aivan liian tavallista, että niin lapsi kuin perhe haluaisi päästä hoitoon ja että lapsi viedään lääkärille ja lääkäri kertoo, että lapsi ei ole yrittänyt itsemurhaa ja tämän takia hoitoon ei pääse. Täällä on paljon puhuttu tällä viikolla lapsen oikeuksista — onko tämä lapsen edun mukaista?

Yksi iso kysymys on myös se, että vaikka me vaurastumme tällä hetkellä jatkuvasti, niin nämä mielenterveysongelmat kasvavat vähintäänkin yhtä kovaa vauhtia.

22.57 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Minunkin puheenvuoroni käsittelee lääkärihelikopterin sijoittamista Kaakkois-Suomeen. Sosiaali- ja terveysministeriön selvitysmies Jyri Lilja on arvioinut lääkärihelikopterin toimintaa ja myös sijoituspaikkoja. Eilen julkistettujen tietojen mukaan hän on aivan aiheesta kiinnittänyt huomiota aiemman hallituksen tekemään linjaukseen Kaakkois-Suomen helikopterista. Aiempi hallitus päätyi monien vaiheiden jälkeen vuosi sitten siihen, että helikopteri sijoitettaisiin Lappeenrannan sijasta Kouvolaan, Uttiin. Kuitenkin aiempien selvitysten ja nyt myös selvitysmies Liljan näkemys on se, että sekä yhdenvertaisuuden että toiminnallisuuden näkökulmasta Lappeenranta olisi ylivoimaisesti järkevin sijoituspaikka.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

Kuten edustaja Kopra puheenvuorossaan totesi, Lappeenrannasta käsin helikopteri tavoittaisi myös Etelä-Karjalan maakunnan pohjoisosissa ja Saimaan saarissa apua tarvitsevat ihmiset. Selvityksissä on todettu, että toiminnallisesti järkevintä on sijoittaa ensihoidon ilmailupalveluyksikkö nimenomaan laajan päivystyksen sairaalan yhteyteen. Lappeenrannassa sellainen on, toisin kuin Kouvolan Utissa. Sairaalan yhteydessä tuosta lentävästä yksiköstä saataisiin paras mahdollinen hyöty. Kopteriryhmä olisi tukena sairaalassa, ja se saisi toisaalta myös tukipalvelunsa sairaalalta.

Toivon, että sosiaali- ja terveysministeriö vielä uudelleen tarkastelisi tätä sijoituspäätöstä ja harkinta tehtäisiin kokonaishyödyn ja toiminnan vaikuttavuuden kannalta mahdollisimman järkevästi.

22.59 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Oli myönteistä kuulla, että sosiaalidemokraatit vielä vähän pohtivat, onko järkevää olla rakentamassa maakuntahallintoa tähän maahan. Hallitusohjelmassahan puhutaan ei pelkästään 18 maakunnasta vaan vielä neljästä lisämaakunnasta Uudellemaalle. Sellainenkin maakunta kuin Vantaa—Kerava olisi syntymässä. Mutta on hyvä, että sosiaalidemokraatit pohtivat myös sitä, että voitaisiin edetä sillä mallilla, jota kokoomus on kannattanut, että mentäisiin sote edellä, laitettaisiin sosiaali- ja terveyspalvelut nyt ensin kuntoon ja katsotaan sitten tätä muuta. [Kimmo Kilusen välihuuto]

Hoitajamitoituksesta — olisin nähnyt kyllä tarpeelliseksi, että ministeri Krista Kiuru olisi ollut täällä paikalla, kun tänään puhutaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalasta. Hän lupasi 0,7:n hoitajamitoituksen eduskuntaan vielä tämän vuoden puolella. Nyt kyllä näyttää siltä, että kello käy mutta ei edes sitä hoitajamitoitusta näy. Sen me olemme jo aiemmin todenneet, että hoitajia ei ole tämä hallitus tuomassa, mutta ei nyt näköjään sitä hoitajamitoitustakaan. Kokoomus on esittänyt 150 miljoonaa euroa rahoitukseen ensi vuodelle: sillä saataisiin tuhat hoitajaa kotipalveluun ja tuhat hoitajaa ympärivuorokautiseen asumispalveluun. Eli me olisimme selvästi sillä tiellä, että Suomessa saataisiin tämä 0,7 täyteen. Kun ministeri Kiuru tuntuu joka kerta, kun hän täällä eduskunnassa piipahtaa, syyttävän kokoomusta siitä, että hoitajamitoitus ei etene, niin huomenna me näemme, mitä ministeri Kiuru on mieltä, kun eduskunta äänestää 150 miljoonan lisärahoituksesta vanhus-tenhoitoon.

Eduskunta äänestää myös siitä, onko pelkkien kauniiden puheiden lisäksi terapiatakuuseen oikeasti tahtoa. Huomenna eduskunta äänestää 35 miljoonan lisämäärärahaa nuorten mielenterveyspalveluiden kuntoon laittamiseksi, josta siitäkin aina eduskunnassa piipahtaessaan ministeri Kiuru on kauniisti puhunut ja tahtotilaa vannonut.

Sitten tämä vanhusasiainvaltuutettu. Pidän sitä ihan myönteisenä, tervetulleena asiana. Ja kun tässä edellä myös tuotiin huolta siitä, että pitää varmistaa myös toimivalta, niin nyt itse asiassa näyttää siltä, että oikeusasiamiehelle ei ole tulossa toimivaltaa tässä vaiheessa, ja sen takia samaan aikaan on syytä varmistaa, että Oikeusasiamiehen kansliassa on riittävät määrärahat toimivaltaan ja epäkohtiin puuttumiseen.

Arvoisa puhemies! Tänään olemme nähneet, että välikysymyksellä on ollut vaikutusta. Saatiin aikaan poliittinen päätös pienten lasten turvaan saamiseksi al-Holin leiriltä. Tuore tieto kertoo, että kaksi orpolasta on nyt matkalla tuolta leiriltä eteenpäin. Toivottavasti heidät saadaan nyt sitten Suomeen takaisin ja suomalaisten sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin. He ovat pieniä orpolapsia, ja heidän paikkansa on täällä. Heidä olisi pitänyt auttaa jo

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

viime kesänä edellisen hallituksenkin linjausten mukaisesti, mutta nyt tämän välikysymyksen paineessa saimme aikaan tämän poliittisen päätöksen ja nämä lapset lopulta Suomeen.

23.02 Anna-Kaisa Ikonen kok: Arvoisa puhemies! THL:n mukaan sote-kustannukset kasvavat merkittävästi tulevina vuosina. Se aiheuttaa suuren paineen kuntien taloudelle. Kuluja kasvattavat erityisesti ikääntymisestä johtuva palveluiden tarpeen kasvu ja hallituksen säätämät uudet velvoitteet. Myös paine suuriin rakennusinvestointeihin kasvaa, kun nykyinen rakennuskanta tulee tiensä päähän. Laitosvaltaiset palvelut kasvattavat kustannuksia, ja siksi ennalta ehkäiseviin palveluihin panostaminen kunnissa olisi erityisen tärkeää.

Täällä on tänä iltana puhuttu sote-uudistuksesta. Sen osalta ratkaisematon tilanne on jatkunut jo yli kymmenen vuotta. Kenttä on turhautunut, ja ehkä tätä tilaa voisi kuvata eräällä tavalla sote-uudistusähkyksi. Sote-uudistuksen epäselvyys vaikeuttaa kuntien tilannetta palveluiden järjestäjänä entisestään, kun kuntia pyydetään kehittämään toimintaansa vaila varmuutta siitä, minkälaiseen hallintomalliin niitä ollaan viemässä. Tarvittavia uudistuksia myöskin siirretään tällaisessa epäselvässä tilanteessa. Kokoomuksen mielestä palveluiden uudistamisen on tapahduttava ihminen edellä eikä se voi odottaa hallinnollisten rakenteitten muutoksia. Tässäkin asiassa kannustan hallitusta lupauksista tekoihin.

Haluan myöskin kysyä, että mitä jos me keskittyisimme ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tukeen, oikea-aikaiseen hoitoonpääsyyn ja hoidon laadun parantamiseen, vaikuttaviin menetelmiin, tiedolla johtamiseen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuuteen. Miten pitkälle me pääsisimme yksistään jo näillä toimilla?

Laadukkaampien palveluitten ja vaikuttavampien hoitojen kehittämiseksi tarvitaan myöskin tutkimusta. Edellinen hallitus vei eteenpäin tärkeitä osaamiskeskittymiä, kuten syöpäkeskusta, genomikeskusta ja lääkekehityskeskusta, ja sote-tiedon hyötykäyttöä. Työtä näitten eteen tulee tehdä jatkossakin sosiaalialan osaamiskeskuksia unohtamatta. Kokoomus esittää yhteensä 13 miljoonan euron lisäpanostuksia kliiniseen tutkimukseen sekä terveyttä ja hyvinvointia tukevaan tutkimustoimintaan. Me lisäisimme rahoitusta kansallisten laaturekistereiden kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi, Hoitotyön tutkimussäätiön työn turvaamiseksi, Käypä hoito -suositusten laatimiseksi ja yliopistotasaisen terveyden tutkimuksen rahoittamiseksi. Tutkitulla tiedolla edistetään väestön terveyttä, parannetaan hoidon laatua ja vaikuttavuutta sekä lisätään potilasturvallisuutta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa. Siksi tutkimuksen arvo on tunnistettava näissä palveluissa.

23.05 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esille Kansaneläkelaitoksen kesällä tekemän toimeentulotukiohjeistusmuutoksen, jonka seuraukset kohdistuvat erityisesti vanhuksiin ja eläkeläisiin, erittäin pienituloisiin. Tämän päätöksen mukaan rahoitusvastiketta ei huomioida enää menona perustoimeentulotuessa. Tämä muutos perustuu korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuun, joka sinällään oli ihan järkevä, eli siinä oli kysymys siitä, että uudisrakennuksen velan maksamiseen tarkoitettua rahoitusvastiketta ei voida huomioida toimeentulotukea saataessa, mikä on tietysti ihan ymmärrettävää, koska valtion rooli nyt ei ole maksaa ihmisten uusia asuntoja eikä varsinkaan sijoitusasuntoja. Mutta Kela sitten päätti tulkita tätä päätöstä myös muulla tavoin, eli Kela ei enää jatkossa huomioi lainkaan remontti- ja pääomavastikkeita toimeentulotukipäätöksissä menona. Eli tämä liittyy siis hyvin paljon vanhojen asuntojen remonteihin ja putkiremontteihin. Myös siinä tapauksessa, että asuntoa on terveydellisistä syistä remontoitu, tämä toimeentulotuki ei

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

koske sitä enää. Tämä sitten tarkoittaa nimenomaan toimeentulotukivaikeuksia ihmisille, joiden taloyhtiöön on tulossa esimerkiksi se putkiremontti. Ja niin kuin tiedetään, tuolla harvaan asutuilla alueilla asuntojen arvo on muutenkin aika heikko: on paljon ihmisiä, joilla ei ole varaa asua siinä asunnossa, johon tehdään remontti, mutta varsinaisesti ei ole varaa sitä myydäkään, koska siitä ei mitään saa. Eli tästä on monissa tapauksissa seurannut se, että ihminen on jäänyt asunnon myymisenkin jälkeen velkaa pankille ja muuttanut sitten vuokralle. Ymmärretään, että jos asunnon myymisen jälkeen ihminen joutuu muuttamaan vuokra-asuntoon, hän on todennäköisesti senkin jälkeen toimeentulotuen tarpeessa, joten asumismenothan nousevat tietysti suuremmiksi kuin ne olisivat tässä nykyisessä asunnossa. Eli ei tämä julkiselle taloudellekaan tarjoa mitään hyvää — puhumattakaan sitten tästä yksilöstä, joka kärsii. Tämä Kelan linjaus todellakin koskettaa ainoastaan näitä halvoissa omistusasunnoissa kitkuttelevia ihmisiä, ei vuokra-asujia, joten tämä on siinäkin mielessä vähän epätasapainoinen. Ja kun ihminen on vanha, niin pankki ei tietenkään tule yleensä näiden ihmisen kohdalla edes joustamaan näiden lyhennysten kanssa vaan nämä ihmiset pakotetaan myymään asuntonsa, jossa ovat asuneet ehkä melkein koko elämänsä.

23.08 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen ryhtyi täällä runoniekaksi Pekka Tiilikasta siteeraten hän totesi, että ”kello käy, hoitajamitoitusta ei näy”. Salinette, että minä hieman jatkan tätä runoilua ja totean pikemminkin, että ”kello käy, Rinteen hallitusta ei näy”. Me olemme saaneet tänään jo moneen kertaan kuulla sen, että tämä viivästyminen hoitajamitoituksen laiksi saattamisessa johtuu siitä, että meillä hallitus vaihtui. Tahtotila on selkeä, ja hallitusohjelmaan on kirjattu tämä asia, ja voin vakuuttaa, edustaja Heinonen, että kohta se näkyy. Minä toivon, että te myöskin tulette sitä kannattamaan.

Edustaja Juvonen sen sijaan totesi, että ”kello käy, vappusatasta ei näy”, ja tähän jatkoitte siitä vielä, että kuinka on mahdollista ja ei näin, ja minä olin lukevinani, että edustaja Heinonen melkein ponkaisi tuolta pystyyn, että ”niin, onko totta, onko tämä totta”. Minä joudun kysymään sitä näinpäin: mikä tarkoitus siinä on, että te oppositiossa ehdoin tahdoin haluatte luoda mielikuvaa, että me emme ole tosissamme tämän vappusatasen suhteen? Me olemme täysin tosissamme ja vakavissamme siinä liikkeellä. Te kaikki näette, että tähän budjettiesitykseen nyt on laitettu ensimmäiset askeleet siinä tavoitteessa, jonka me asetimme tälle vaalikaudelle. Me puhumme neljästä vuodesta. Selkeät ensimmäiset askeleet on otettu. Te näette kansaneläkkeen ja takuueläkkeen korotukset — joihin en nyt tässä yhteydessä tule — ja te olette myöskin nähneet hallituksen tahtotilan siitä, että työeläkejärjestelmästä pyritään kolmikannassa neuvottelemalla saamaan myöskin pienimpiin työeläkkeisiin tukea.

Nyt minä haluan edustaja Heinoselta ja edustaja Juvoselta kysyä, kun te hieman pilkallisesti tässä totesitte: oletteko joukkueessa mukana, että työeläkejärjestelmästä me voimme kolmikannassa neuvottelemalla ottaa pienimpiin eläkkeisiin sitä sataa euroa? Kun me tiedämme, että eläkerahastot kasvavat sen 8 miljardia euroa joka vuosi, niin se pieni muutama sata miljoonaa, josta tässä on kysymys, ei rojahduta järjestelmää suuntaan eikä toiseen, päinvastoin hieman hillitsee sen kasvua. Oletan, että edustaja Heinonen ja edustaja Juvonen ovat molemmat tämän tavoitteen takana, koska he tällä tavalla aavistuksen verran pilkallisesti suhtautuvat tähän vakavaan pyrkimykseen, joka hallituksella on. [Timo Heinonen: Ei missään tapauksessa pilkallisesti!]

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

23.10 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Missään nimessä ei ole pilkasta kysymys. Kysymys on vain siitä, että muistutamme niistä asioista, mitkä ovat olleet teidän vaaliohjelmassanne, eli siitä, että 1 400 euron eläkkeeseen tulee tämä vappusatanen, mistä on täälläkin puhuttu. Nämä ovat vain niitä asioita, mitkä nousevat nyt esille ja mitkä eivät ole toteutuneet.

Arvoisa herra puhemies! Haluan nostaa sellaisen teeman vielä täällä esille kuin laittomasti maassa oleskelevien terveydenhuoltopalvelut. Meillä on Suomessa lain mukaan mahdollista, että laittomasti maassa oleskeleva saa asumisen, ruoan ja lääkkeet. Sehän, että autetaan siinä hädässä, kun ollaan talvipakkasessa tai ollaan sairaana, on totta kai ymmärrettävää, mutta sitä en tahdo ymmärtää millään, minkä takia meitä ei kiinnosta, keitä ovat nämä henkilöt, jotka näitä palveluja saavat. Viime kaudella perussuomalaiset jo esittivät muun muassa, että nämä henkilöt tulisi rekisteröidä, ja siitä lausumana täällä itse asiassa äänestettiin ja se sai tukea myös muilta ryhmiltä kuin ainoastaan perussuomalaisilta. Ei ole kenenkään etu, että meillä on Suomessa ihmisiä, joiden taustasta me emme tiedä mitään. Kyllä olisi hyvin tärkeää, että jos me avaamme palveluita ihmisille, me tietäisimme, keitä he ovat. Tällä tavalla myös erilaiset väärinkäytökset voitaisiin ennalta ehkäistä.

Se, että me emme tiedä, keitä he ovat, on avannut tällä hetkellä muun muassa tällaiset pimeät markkinat. On olemassa vuokra-asuntoja, joissa majoitetaan näitä ihmisiä korkeaan hintaan. Helsingin Sanomat uutisoi juuri, että 200—300 euron hintaa yöltä pyydetään näiltä laittomasti maassa oleskelevilta. Herää kysymys, mistä ihmeestä he tällaisia rahasummia voivat saada. Eli on aivan järkyttävää, että ihmisten hätätila luo myös tällaiset bisnesmarkkinat, ja sehän tarkoittaa sitä, että se luo myös rikollisuutta, se luo myös ihmiskauppaa, se luo kaikkea sitä, mitä me haluamme täällä ennalta ehkäistä.

Olisi kyllä tärkeää, että, hallitus, pohtisitte, eikö se olisi ihmisyyden nimissä ja kaiken etiikan nimissä järkevää, että me tietäisimme, keitä ihmisiä täällä on. Samalla voisimme ennalta ehkäistä näitä huonoja lieveilmiöitä, mitä mahdollisesti voisi olla tulossa, kuten rikollisuutta tai ihmiskauppaa, kuin myös pystyisimme oikeasti auttamaan ihmisiä hädänsänsä.

Arvoisa herra puhemies! Vielä jos puhutaan eläketurvasta ja eläkkeistä: Meillä on Suomessa yksin elävien määrä valtavan suuri, ja yhä useampi heistä on eläkkeellä oleva ihminen. Siinä vaiheessa kun tulee näitä suuria remontteja, mitä esimerkiksi edustaja Purra nosti hyvin puheenvuorossaan esille, henkilö voi joutua suuriinkin taloudellisiin vaikeuksiin. Olisi erittäin tärkeää, että näkisimme silloin sen ikäihmisen ahdingon. Se on samoin myös, jos hänen puolisonsa vaikkapa joutuu hoivakotiin [Puhemies koputtaa] — sitten pärjääminen siellä kodissa ikäihmisellä on hankalaa. Ja monesti hän on juurikin pienituloinen nainen. Nähkäämme hänet ja auttakaamme sitten.

23.14 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tästä pienten eläkkeiden korottamisesta on puhuttu paljon, ja kokoomus on tukenut sitä, että takuueläkettä korotetaan ensi vuonnakin 50 eurolla. Viime vaalikaudella, kun me olimme hallituksessa, tehtiin useita korotuksia takuueläkkeeseen. Ne ovat tulleet erittäin suureen tarpeeseen näille kaikista pienimmillä eläkkeillä toimeen tuleville. On myös arvokasta, että kansaneläkettä ollaan korottamassa, ja kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa on se tismalleen sama 34 euron tasokorotus kansaneläkkeisiin, mitä myös vasemmistohallitus on nyt esittämässä.

Mutta huoli on tietysti näistä 1 300—1 400 euroa, pienimpiä työeläkkeitä, saavista ihmisistä, joille entinen pääministeri, Antti Rinne, lupasi 100 euroa puhtaana käteen lisää,

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

niin kuin kaikille alle 1 400 euroa saaville. Nämä ihmiset eivät saa euron euroa tästä luvasta elikkä eivät edes sitä ensimmäistä euroa kohti sitä 100:aa euroa, ja tämä on se huoli, mikä tässä on. Me emme ole valmiita leikkaamaan muiden eläkkeistä korjataksemme tätä epäkohtaa tai sitä huolta, että meillä on näitä pieniä työeläkkeitä, ja sen takia me olemme osoittaneet nopean ratkaisun siihen ensi vuodelle: miljardin veronkevennyksen eläkkeisiin ja työverotukseen, se avittaisi saman tien kaikkia eläkettä saavia.

Sitten, mitä tulee tähän eläkevarojen uudelleenjärjestelyyn, niin eläkealan päättäjät, työmarkkinajärjestöt ja eläkevakuuttajien etujärjestö Tela tyrmäsivät tämän entisen pääministerin Antti Rinteen esityksen eläkevarojen käyttämisestä naisten pienten työeläkkeiden parantamiseen. Entinen vasemmistoliiton puheenjohtaja, nykyinen Telan toimitusjohtaja Suvi-Anne Siimes totesi: ”En halua provosoitua. Mutta mielelläni kyllä kuulisinkin, millä logiikalla nämä varat voitaisiin irrottaa työeläkerahastoista. Työeläkkeissä jokainen, joka osallistuu rahoitukseen, saa myös aikanaan eläkettä. Takautuvaan uudelleenjaon ajatus sille on vierasta.” Näin totesi entinen vasemmistoliiton puheenjohtaja Suvi-Anne Siimes, joka toimii siis Telan toimitusjohtajana tällä hetkellä.

Ja nyt oikeastaan kysyisin edustaja Kiljuselta, miksi te ette tee sitä tällä Saksan mallilla, jos te haluatte tämän hoitaa teidän mallillanne kuntoon. Saksassahan tehtiin nimenomaan näille pienimpiä työeläkkeitä saaville, usein naisille, selkeä tasokorotus budjettivaroin. Ja kun entinen pääministeri Rinne sanoi, että nyt rahaa on ja ei anneta näiden rahan rajoitteiden estää ajattelua, niin eikö sieltä nyt kannattaisi sitten osoittaa [Puhemies koputtaa] rahaa näiden pienimpien eläkkeiden korjaamiseen saman tien?

23.17 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen lähestyy vahvalla retoriikalla ja hyvällä asiantuntemuksella tätä teemaa, mutta hän ei aivan täysin täytä sitä totuuden siementä, vaan hän hieman kiertää faktoja, missä tässä liikutaan. Te olette oikeassa siinä, että tämä esitys, joka nyt tässä on, ei anna euron euroa niille, jotka saavat 1 300—1 400 euroa. Nyt ollaan lähdetty liikenteeseen jo monessa kohtaa — te olette lukenut hallitusohjelman — nyt on lähdetty liikkeelle siitä, että näihin pienimpiin työeläkkeisiin pyritään neuvottelemaan työeläkejärjestelmästä se tuki, että se saadaan niin, ettei tarvitse käyttää tähän budjettivaroja. [Timo Heinonen: He ovat ilmoittaneet, ettei käy!] Tämä joudutaan neuvottelemaan, ja viime kädessä se voidaan lakiteitse täällä myöskin tehdä. Me olemme myöskin puuttuneet näihin työeläkejärjestelmiin lakisääteisesti. Vuonna 2014 säädettyä taitettua indeksiä ei edes täysimääräisesti toteutettu, vaan tehtiin 0,5 prosentin korotus, joka oli silloinen sopimuspalkkojen korotus, ja se toteutettiin täällä eduskunnan päätöksellä. Aivan yhtä lailla voidaan tämäntyyppinen päätös tehdä, että me esimerkiksi tähtäämme siihen, että 100 euroa saadaan 1 000:sta 1 400 euroon oleviin työeläkkeisiin.

Te sanotte, että tässä tehtäisiin ratkaisu, jossa tuetaan joitain muita eläkeläisiä toisten rahoilla. Arvoisa edustaja Heinonen, joka ikinen 1 000—1 400 eurolla oleva eläkeläinen täällä Suomessa, vanhuuseläkeläinen ja jokainen eläkeläinen, on työeläkeläinen. He ovat kaikki työeläkeläisiä. He eivät ole takuueläkeläisiä eivätkä kansaneläkeläisiä vaan työeläkeläisiä, ja siinä mielessä kukaan ei ole ottamassa kenenkään rahoista vaan työeläkeläiset ovat saamassa eläkejärjestelmästä, johon on kerätty heidän säästöjään. 65 prosenttia siitä 211 miljardista eurosta, joka on nyt kasaantunut näihin työeläkerahastoihin, on nykyisten eläkkeensaajien työeläkemaksuista kertyneitä. Tämä on Telan laskelma. Siinä suhteessa on kysymys heidän omista rahoistaan, jotka on kerätty eläkkeitä varten. Nyt siitä otetaan siivu tähän käyttöön.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

Te kysytte minulta, miksi Suomessa ei tehdä pienimpiin työeläkkeisiin korotusta, kuten Saksassa, jossa se otettiin budjettivaroista. Oletteko te valmis ottamaan sen budjettivaroista, että me lähdemme todella reilusti korottamaan kansaneläkkeitä, vai olisiko järkevämpää käyttää niitä rahoja, jotka on varattu eläkkeisiin työeläkerahastoissa, koska meillä on olemassa nämä työeläkerahastot, jotka kasvavat korkoa, kuten sanottu, viimeisen 25 vuoden aikana keskimäärin 8 miljardia euroa? Miksi Saksassa ei oteta tätä rahaa rahastosta vaan budjetista? [Timo Heinonen: Siellä ei ole olemassa sitä!] — Niin juuri, te annoitte sen vastauksen. Te tiedätte. Siellä ei ole olemassa rahastoja. Siellä eivät nuoret ikäpolvet pohdi sitä, miten heille maksetaan 2050-luvulla eläkkeet, kun rahastoissa on 0 euroa jo tällä hetkellä. Samoin Ranskassa on täsmälleen 0 euroa rahastoissa. — Tässä on aidosti ylimitoitettu rahastointijärjestely, [Puhemies koputtaa] joka Suomessa on syntynyt työeläkejärjestelyn ympärille, ja nämä rahat pidetään käytännössä täysin koskemattomina. [Puhemies koputtaa] Tämä on se isoin kysymys, mikä täytyy neuvotella, ja se joudutaan neuvottelemaan kolmikannassa. Toivon, että edustaja Heinonen on vahvasti tukemassa tätä pyrkimystä.

23.20 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Niin, edustaja Kiljunen, on kyse lupauksista. Opintorahaan te lupasitte SDP:n kanssa 86 euron korotuksen. Toteuma on 2 euroa 46 senttiä. Kyse on lupauksista, mitä te syötitte ihmisille vaalitoreilla.

23.21 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Vappu, pääsiäinen ja joulukuu ovat hienoita juhlapäiviä, mutta en toivoisi sitä, että keskustellaan siitä, kuka on luvannut mitään, on sitten kysymyksessä mikä puolue hyvänsä. Hallitusohjelmassa on luvattu jotakin, ja sitä tämä hallitus rupeaa toteuttamaan. Me emme ota vastuuta siitä, mitä joku yksittäinen puolue, vasemmistoliitto tai kristillisdemokraatit, ruotsalaiset, kokoomus, on joskus aikanaan luvannut, kun heistä on tullut hallituspuolue, mikä ei nyt tällä hetkellä ole. Kysymys on siitä, että me haluamme tehdä tätä politiikkaa tällä, että meidän pienempituloisille eläkeläisille voidaan perustuloa kasvattaa, ja siitä olen tosi ylpeä.

Olen myöskin erittäin vaikuttunut siitä, mitä edustaja Kiljunen osaa hyvin rautalangasta vääntää. En tietäisi oikeastaan, minkälaisen veden myllyyn saisikaan edustaja Heinonen, jos me täällä lähtisimme budjetista nostamaan vielä enemmän työeläkeläisten tasoa. Olen samaa mieltä, että näin pitäisi tehdä. Meillä koko järjestelmässä varmasti on jonkinlainen niin sanottu rikki meneminen, koska meidän pitäisi pienten työeläkkeiden osalta nähdä paitsi tätä indeksin kertymistä, niin ennemminkin sitä, että meillä on siellä perusarvot eli meillä on lääkkeitä, asuminen, vaatteet, ruoka, joitten mukaan pitäisi tämä indeksi olla.

Minä uskon, että tämä eduskunta voi ruveta jalostuneesti keskustelemaan siitä asiasta, että meidän pitää tätä muuttaa, jolloin sitten päästään ehkä oikeaan harkintaan. Edustaja Kiljunen on siinä niin kuin pääseppänä, että pystytään tekemään sellaista oikeaa harkintaa siinä, kuinka meidän työeläkeläistemme ostovoima voi säilyä. En millään tavoin haluaisi olla siinä tilanteessa, että kun minä jään eläkkeelle, niin minun lapseni tai lapsenlapseni joutuisivat omalla työllään maksamaan minun ansiotasoni korotusta. Ei minun tarvitse saada enempää kuin mitä minulla on. Minulle riittää se, mitä minä olen omalla työlläni ansainnut, ja se on hyvä lähtökohta, kun puhutaan... [Timo Heinonen: Kansanedustajilla oli parempi eläke!] — No, palataan siihen. Siihen uudistukseen lähdettiin liian populistisesti, olisi pitänyt poistaa pääomatulojen oikeutus, ja sillä hyvä.

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen, jos tämän puheenvuoron aikana avataan vastauspuheenvuorot, niin käydään tämä eläkeväittely läpi vähän nopeatahtisempaan. Minä haluan vaalia hieman niiden edustajien etuja, joilla on vielä viisi eri ministeriötä käsiteltävänä. [Timo Heinonen: Kyllä tämä on, arvoisa puhemies, ihan viimeinen puheenvuoro, yritän pitää sen niin, että myös edustaja Kiljunen pysyy rauhallisena, niin ei synny semmoista debatin tarvetta!] — Sitten ei avata vastauspuheenvuoroja.

23.24 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Me olemme varmasti yhtä mieltä siitä, että meidän pitää huolehtia eläkkeiden ostovoimasta ja eläkeläisten toimeentulosta. Sen takia sanoin, että on hyvä, että takuueläkettä ja kansaneläkettä nyt korotetaan. Usein keskusteluissa tullaan itse asiassa näihin pienimpiin työeläkkeisiin. Minun mielestäni tämä indeksin tarkastelu, tai sen korin tarkastelu, on yksi erittäin järkevä lähestyminen siihen, että se vastaisi paremmin eläkeläisten ostokäyttäytymistä ja kulurakennetta ja muuta. Toivottavasti tästä löydetään yhteinen käsitys.

Mutta sitten tullaan tähän, että millä tavalla tämä tasokorotus tehdään, kun kerran silloin me olemme tietysti siinä tilanteessa, että jos me teemme sen nyt sitten täältä rahastoista, niin se näkyy sitten niissä meidän lasten maksamissa eläkemaksuissa korotuspaineena. SAK:n Eloranta on todennut: ”Emme halua lähteä murentamaan eläkejärjestelmän peruseriaatteita.” Näin toteaa SAK. Kyllä näyttää valitettavasti siltä, että täältä, ei myöskään EK:n ja Akavan osalta, ei löydy sitä ratkaisua. Ja nyt oikeastaan, kun edustaja Kiljunen nosti esille sen, että Marinin hallituksella on tahtotila tehdä se sitten lakisääteisesti sieltä eläkejärjestelmän sisältä, tämä on kova uutinen kyllä, jos se päätös tehdään, että eduskunnasta hallituspuolueiden enemmistön toimesta puututaan näihin eläkevaroihin. Luulen, että tämä on tämän illan ja yön keskustelun yksi iso uutinen, että ollaan valmiita lakisääteisesti tähän toimeen tarttumaan.

23.26 Kimmo Kiljunen sd: [Timo Heinonen: Yritin maltillisesti, mutta se ei toiminut!] Arvoisa puhemies! Käytän puheenvuoron hyvin maltillisesti. Sitä ollaan täällä toivottu.

Ihan ensimmäiseksi: Jotta me näemme tämän ongelman luonteen syvyyden, niin se tulee luonnollisesti siitä, mikä tämän taitetun indeksin, joka tehtiin 1995, ideana oli. Silloin puhuttiin suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisestä seuraavan 10 tai 15 vuoden aikana ja siitä puhuttiin paljon sanalla ”eläkepommi”, niin kuvattiin tilannetta, oli pakko tehdä jotakin, ja tehtiin taitettu indeksi, jonka tehtävänä on, niin kuin laki sanoo tällä hetkellä, hillitä eläkemenojen kasvua — eli ”laskea eläketasoa” lukee laissa — ja kasvattaa eläkerahastoa. Se aidosti laskee eläketasoa, se ansiosidonnainen järjestelmä, jonka tehtävänä on ylläpitää se ansaittu tulotaso eläkkeellä ollessa — se ei niin tee, vaan työeläkeläiset ovat ainoa tulonsaajaryhmä täällä Suomessa, joka 25 vuoden aikana on lakisääteisesti köyhtynyt. Tulotaso laskee suhteessa mediaanituloon ja elintason nousuun suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä on eläkkeensaajien tilanne Suomessa 98 prosentilla eli niillä, jotka ovat työeläkkeitten saajia. Tämä on se iso ongelma, mikä tässä meillä on vastassa. Lopputuloksena on ollut se, että työeläkkeet ovat nousseet vuodesta 95 tähän päivään 13 miljardista eurosta 27 miljardiin euroon. Samanaikaisesti eläkerahastot ovat räjähdysmäisesti kasvaneet 36 miljardista eurosta 211 miljardiin euroon, ja kasvu vain edelleenkin jatkuu räjähdysmäisesti.

Työeläkejärjestelmän rahastoinnin piti olla puskuri. Alun perin se luotiin silloin 60-luvun alussa, ja Teivo Pentikäinen, joka on sen luoja, totesi, että kahden vuoden eläkemeno on se taso, mihin tähdätään Suomessa. Niin kuin sanottu, Saksassa ja Ranskassa se on nol-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

la. Täällä tähdättiin kahden vuoden eläkemenoon, ja se tarkoittaisi tänä päivänä 60 miljardia euroa. Me olemme yllirahastoineet tässä vaiheessa, siirtäneet rahat ulkomaille pääsääntöisesti — 70 prosenttia rahoista on ulkomaille, kun rahat eivät mahdu Suomeen aidosti, 211 miljardia euroa on niin paljon. Tämän rahan kasvusta nyt on kysymys. Ja kyse on siitä, että kun me olemme puhuneet esimerkiksi puoliväli-indeksistä, niin meistä kukaan ei ole ollut purkamassa sitä rahastoa, vaikka minä muistan, että siitä puhuttiin silloin 95, kun olin tässä salissa. Lähtökohtainen tarkoitus oli purkaa rahastoja sitten, kun suuret ikäluokat menevät eläkkeelle. Lasketaan eläketasoja, sitten puretaan — se oli koko jutun lähtökohta. 25 vuotta on mennyt, tätä ei olla tehty.

Nyt me olemme siinä tilanteessa, että edelleenkin me suojaamme tätä Suomen suurinta pääomakeskittymää käytännössä koskemattomana. Vuoteen 2015 mennessä sieltä työeläkejärjestelmästä ei siirretty nettona euron euroa, koska työeläkemaksut olivat suuremmat kuin maksetut eläkkeet. Me olemme jatkuvasti sukupolvesta toiseen olleet siinä tilanteessa, että työntekijät ovat maksaneet vanhempiensa eläkkeet ja sitä kautta myöskin rahastoineet sen rahan, jotta heidänkin eläkkeensä maksavat nykyiset työntekijät ja tulevien työntekijöiden, meidän lastemme, eläkkeet tietenkin maksavat heidän lapsensa, jotka eivät ole vielä edes syntyneet. Tämän järjestelmän luonne on ollut tämä. Nyt täällä kummasti päivitellään sitä, että minä en haluaisi ottaa sieltä työeläkerahastojen koroista omista säästöistäni mitään, jotta olevinaan olisikin tilanne niin, että vielä syntymättömien lasten ei ikään kuin tarvitsisi maksaa näiden nykyisten nuorten eläkkeitä jatkossa tulevaisuudessa. Kummallinen kiemura tähän on syntynyt siitä aikaisemmasta sukupolvisopimuksesta, joka on ollut täysin aito. Tämä on se koko tämän asian tausta. Sen takia tähän asetelmaan täytyy enemmän tai myöhemmin tehdä muutos, me emme voi tätä tietä jatkaa. Nämä maksupainekeskustelut ovat laskennallisia kaikki. Meistä kukaan ei ole lähtökohtaisesti murtamassa tätä järjestelmää. Kymmenen vuoden kokeilusta on kysymys, ja me näemme kymmenen vuoden jälkeen, mitä tapahtuu. Voin jo vakuuttaa, että kaikki tietävät, myöskin Eläketurvakeskuksessa sanotaan suoraan: puoliväli-indeksiero ei johda tätä järjestelmää mihinkään suuntaan.

Kyllä, edustaja Koponen, minä olen ainakin ollut vaalikentillä lupaamassa sitä, että me pienimpiin työeläkkeisiin, pienimpiin eläkkeisiin pyrimme saamaan aidon korotuksen. Meillä oli aito köyhyyspoliittinen ohjelma tällä sosiaalidemokraattisella puolueella, jota minä edustan. Nyt osa niistä meidän tavoitteistamme on selkeästi tuossa hallitusohjelmassa, koska meillä on hienoja hallituskumppaneita, joilla oli samansuuntaiset tavoitteet, ja me olemme löytäneet yhteisen hallitusohjelman, jota me viemme parhaillaan täällä läpi. Ja sehän on tässä nyt juuri toteutumassa, ja olen iloinen, jos me saamme myöskin kokoomuksesta ja muualta tukea ainakin sille, että näihin pienimpiin eläkkeisiin, myöskin työeläkkeisiin, saadaan korotusta. Eikä niitä rahoja oteta keneltäkään muilta eläkkeensaajilta, vaan eläkkeensaajien omat eläkesäästöt ovat tässä kysymyksessä, ja niiden koroista hitunen eläkkeisiin.

23.32 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Vielä otan kantaa tähän hoitajamitoitusasiaan, kun hallituksesta kerrottiin, että kyllä se sieltä tulee. Sellainen sanonta on, että lähetä lapsi metsään ja mene itse perässä. Ja huolestuneena seuraan, että hallitus laittaa virkamiehen asialle kertomaan ikävät uutiset, kuten teki viime viikon perjantaina, viikonloppua vasten, kertoen, että hoitajamitoitus viivästyy sen takia, että hallitus kaatui. Te kerroitte Suomen kansalle ja meille kansanedustajille, että hoitajamitoitus viivästyy. Omaan mo-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

kaan hallitus kaatui, mutta sitä mokaahan ei tarvitse paikata, vaan voi selittää ja perustella, että nyt se lakiesitys on lainsäädännön arviointineuvostossa tai että kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelutoimikunta käsittelee sitä. Ja sitten täällä ministeri sanoo viikolla, että kyllä se ehkä sittenkin tulee, että pari päivää odotellaan vielä. Ja nyt eilen hän sanoi, vai oli-ko se tänään, että no, ei se nyt sitten ehdi, kun eduskunta lähtee tauolle ja kukaan ei ehdi käsittelemään tätä esitystä, että onko sillä merkitystä, tuleeko se nyt vai tuleeko se ensi vuoden puolella. On sillä kuulkaa merkitystä, kun luvattu on paljon, ja luvattu on liikaa, ja minusta alkaa tuntumaan siltä, että te lupasitte vaalikentillä liikaa, kun te lupasitte, että hoitajamitoitus tulee, koska toteutusta ei näy.

Kerrataan hieman sitä historiaa. Kesäkuun 19. päivä ministeri sanoi, että hoitajamitoitus tulee. No, sitten tuli kesä, ja eihän sitä tullutkaan, koska ei ollut ketään, joka olisi antanut niitä lausuntoja, kun ihmiset olivat lomilla. No, sitten tuli syksy ja sanottiin, että tulee ennen joulua. No, sitten kaatui hallitus. Elikkä selitysten mestari on ainakin tuo hallituksen aatio tuolla, sieltä olemme näitä kuulleet. Ja kyllä tässä alkaa pikkuhiljaa kierroksilla käymään ja miettimään, että, hyvänen aika sentään, mikä tämä tilanne on. Haluaisin kuulla ihan rehellisesti sen — koska me tiedämme, että rahaahan sinne tarvitaan — onko siellä muita ongelmia. Onko mahdollisesti tulossa perustuslaillisia ongelmia, pystymmekö me ylipäänsä tällaista hoitajamitoitusta ajattelemaan tai lupaamaan tai haaveilemaan siitä? Tuleeko sieltä jonkunlaisia ongelmia, mitä sieltä on tulossa? Vastustavatko mahdollisesti työnantajat? Vastustavatko kunnat? Ketkä sitä vastustavat? Kertoisitte sen meille reilusti, ja kaikkein reiluinta olisi aina, että kerrottaisiin ihan arkipäivinä, ei viikonloppua vasten, ja ettei varsinkaan mennä virkamiehen selän taakse piiloon, kun ei rohjeta itse tulla kertomaan ikäviä asioita.

Mutta ikäviä asioitahan täällä on ennenkin kuultu. Ja me kaikki tiedämme, että isojen la-kihankkeiden käsittely kestää kahdesta neljään kuukautta, pahimmillaan jopa vuosia, kuten nämä sote-lait. Eli ei tämä hoitajamitoitusasia ole helposti tehty. Mikäli vuoden 2008 ikäihmisten palvelu- ja laatusuosituksista ei olisi koskaan lähdetty heikentämään, meillä olisi tällä hetkellä suosituspohjana se 0,7—0,8, ja voisi olla ihan oikeasti niin, että meillä olisi toimijoita, jotka kunnioittaisivat sitä ja katsoisivat niihin lukuihin. Elikkä kyllä tässä on menty pikkusen takapakkia, on heikennetty ikäihmisten palvelujen laatusuosituksista. Pitäisiköhän se päivittää sittenkin sinne kohdilleen? Vieköönpä sinne hallitukseen esitys, että päivitetään ikäihmisten palvelujen laatusuositus, [Puhemies koputtaa] nostetaan 0,7:ään se luku.

Puhemies Matti Vanhanen: Keskustelu... Ai, ei vielä päätykään. — Edustaja Kiljunen vielä.

23.35 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Minä en myöskään halua viivyttää enää keskustelua. Ymmärsin, mitä puhemies tarkoitti, että täällä on vielä muita pääluokkia ja ihmiset haluavat niistä puhua.

Haluaisin nostaa toisen kysymyksen, mutta en halua keskustella siitä enempää vaan vain huomautan siitä, kun olen sitä tietysti ihmetellyt. Edustaja Juvonen nosti täällä aikaisemmin esille sen seikan, että meillä on piilossa olevia ihmisiä, joista me emme oikein tahdo tietää, ja on järkevää, että meillä on kaikista ihmisistä, jotka tässä maassa asuvat ja työskentelevät, selkeästi tieto. Tämähän tietysti pitää paikkansa. Meillä on vaikea tilanne, että meillä on olemassa ihmisiä, muun muassa paperittomia, jotka ovat käytännössä heit-

Budjetin alikohta PTK 85/2019 vp

teillä, sosiaaliturvajärjestelmän ulkopuolella, jopa meidän lääkäripalvelujemme ulkopuolella. Niitä vapaaehtoisesti annetaan ja tehdään. Kun te nostitte esille tämän vakavan yhteiskunnallisen ongelman, niin minä en voi kuin ihmetellä tätä muutosaloitetta, joka teillä perussuomalaisilla on tässä budjetissa ja joka on Lulu Ranteen nimissä, että vähennetään 5,3 miljoonaa euroa laittomasti maassa oleskelevien sosiaalihuollon kustannuksista. [Arja Juvonen: Kyllä!] Tämähän on häkellyttävä asia. Lääkäriin velvollisuus on auttaa silloin kun ihminen tarvitsee terveydenhuoltoa, ja luonnollisesti meillä on myöskin tarve yrittää saat-
taa juuri näitä ihmisiä, jotka ovat äärimmäisen haavoittuvassa asemassa, ihmisten kirjoille. Tästä te juuri puhuitte, ja te esitätte tässä täysin päinvastaista. Te tunnutte puhuvan yhtä ja tekevän toista, ainakin nämä teidän esityksenne ovat tämänkaltaisia.

23.36 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Aivan mahtavaa, että saan perustella tämän asian. Vuoden 2017 alussahan lakia muutettiin, ja hallitus antoi sen 5 miljoonaa budjettiin sinä vuonna, kuten myös tänä vuonna, elikkä 5 miljoonaa on kohdennettu budjettiin laittomasti maassa oleskelevien terveydenhuolto- ja sosiaalihuoltopalveluihin. Perussuomalaisten mielestä kyllä ei tule ylläpitää sellaista vetovoimatekijää, että ihmiset tulevat tänne... [Kimmo Kiljunen: Vetovoimatekijää?] — Kyllä, se tieto menee heille, ja jos yhteiskunta tarjoaa näitä palveluja, niin totta kai se lisää sitä vetovoimaisuutta, ja varsinkin jos ei meidän yhteiskunnassamme edes haluta tietää, keitä he ovat. Eli he ovat niitä ihmisiä, jotka ovat saaneet kielteisen turvapaikkapäätöksen, heidän oikeutensa olla palvelujen piirissä on poistunut, ja totta kai silloin me oletamme ja odotamme, että tällaiset henkilöt poistuvat Suomesta. Elikkä silloin kun on kielteinen päätös ja ei ole oikeutta oleskella Suomessa emmekä me tiedä, keitä he ovat, silloin pitää poistua Suomesta. Tämä on perussuomalaisten linja, ja sen takia me esitämme, että — kun kerran hallitusta ei kiinnosta se, keitä nämä ihmiset ovat — meidän mielestämme heillä ei ole silloin oikeutta palveluihin. Elikkä me näemme, että laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden tietojen pitää meillä olla, tietojen siitä, keitä he ovat, ja tähän me olemme esittäneet sitten leikkausta.

Kyllä täytyy sanoa — kun ihmisten kanssa juttelee — että meillä on esimerkiksi tällainen ongelma: tiedämme kaikki, että meillä on paljon taskuvarkaita ja meillä on rikollisuutta, ihmiset tekevät rikoksia, heitä ei saada koskaan kiinni. Esimerkiksi eräs tuttavani keskellä kirkasta päivää ryöstettiin, vietiin korut kaulasta, ja täytyy sanoa, että ne henkilöt eivät olleet valitettavasti kantasuomalaisia. Elikkä meillä, niin kuin minä kerroin äsken, rikollisuus lisääntyy, ihmiskauppa lisääntyy, jostakinhan he tarvitsevat tuloja.

Tämä on se perustelu, ja toivottavasti ymmärrätte tämän perustelun. Elikkä jos on maassa laittomasti, meidän pitää rekisteröidä heidät, ihmiset, jotta me tiedämme, keille me palveluja annamme. Eihän meidän palvelumme voi olla avoimia sillä tavalla, ja ei ole kenenkään etu, että laittomasti maassa oleskelevat jäävät Suomeen, vaan heidät pitää palauttaa, heidän pitää poistua Suomesta, jos ei ole lupaa olla täällä Suomessa.

23.39 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Yksi lause: Jos joku on lääkärihoidon tai sosiaalihuollon piirissä, hänet tunnetaan. Hänet tunnetaan, jos on lääkärihoidon tai sosiaalihuollon piirissä. Tällä te teette nimenomaan syvemmäksi sen ongelman, mistä tässä oli juuri puhetta.

Yleiskeskustelu päättyi ja pääluokan käsittely keskeytettiin.